অধ্যায় ৬ ঃ জোনাকী যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য-৩

অধ্যায় গাঁথনি

৬.১ উদ্দেশ্য

৬.২ পৰিচয়

৬.৩ জোনাকী যুগৰ সাহিত্যিকসকল

- ৬.৩.১ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা
- ৬.৩.২ চন্দ্রকুমাৰ আগৰৱালা
- ৬.৩.৩ হেমচন্দ্র গোস্বামী
- ৬.৩.৪ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা
- ৬.৩.৫ আনন্দ চন্দ্র আগৰৱালা
- ৬.৩.৬ মফিজুদ্দিন আহমদ হাজৰিকা
- ৬.৩.৭ সত্যনাথ বৰা
- ৬.৩.৮ কনকলাল বৰুৱা
- ৬.৩.৯ ৰঘুনাথ চৌধাৰী
- ৬.৩.১০ দুর্গেশ্বৰ শর্মা
- ৬.৩.১১ ৰজনীকান্ত বৰদলৈ
- ৬.৩.১২ হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱা

৬.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৬.৫ অধিক জানিবলৈ

৬.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

৬.৭ আর্হি প্রশ্ন

৬.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- আলোচনীকেন্দ্রিক অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসত জোনাকী যুগৰ কবি-সাহিত্যিকসকলৰ পৰিচয় আৰু তেওঁবিলাকৰ সাহিত্যৰাজিৰ পৰিচয় লাভ কৰিব
- জোনাকী যুগৰ সাহিত্যিকসকলৰ সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য সম্পর্কে ধাৰণা লাভ কৰিব।

৬.২ পৰিচয়

স্নাতকোত্তৰ অসমীয়া দ্বিতীয় ষাণ্মাসিকৰ অন্তর্গত প্রথম পাঠ্যবিষয় 'অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (অৰুনোদই যুগৰ পৰা যুদ্ধোত্তৰ যুগলৈ)'ৰ এইটো ষষ্ঠ অধ্যায়। জোনাকী যুগৰ যিসকল লেখক-লেখিকাই অসমীয়া সাহিত্যলৈ অৱদান আগবঢ়াইছিল সেইসকলৰ ভিতৰৰে উল্লেখযোগ্য

লেখক-লেখিকাসকল হৈছে— লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী, চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, আনন্দ চন্দ্ৰ আগৰৱালা, পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা, ৰজনীকান্ত বৰদলৈ, ৰত্নেশ্বৰ মহন্ত, মফিজুদ্দিন আহমদ হাজৰিকা, বেণুধৰ ৰাজখোৱা, সত্যনাথ বৰা, দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, ৰঘুনাথ চৌধাৰী, কালিৰাম মেধি, মীনধৰ হাজৰিকা, চন্দ্ৰধৰ বৰুৱা, হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱা ইত্যাদি।

৬.৩ জোনাকী যুগৰ সাহিত্যিকসকল

৬.৩.১ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ ঔৰষত জন্মগ্ৰহণ কৰা লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই অসমৰ বিভিন্ন ঠাইৰ বিদ্যালয়ত পঢ়ি ১৮৮৩ চনত শিৱসাগৰৰ চৰকাৰী ইংৰাজী বিদ্যালয়ৰ পৰা প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে কলিকতালৈ যায়। কলিকতাৰ পৰা বি.এ. পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ ইংৰাজী বিষয়ত এম.এ. আৰু আইন পঢ়ে যদিও ডিগ্ৰী নোলোৱাকৈ এৰে। ১৮৯১ খ্ৰীঃত তেওঁ বঙ্গদেশৰ বিখ্যাত ঠাকুৰ পৰিয়ালৰ হেমেন্দ্ৰ নাথৰ কন্যা প্ৰজ্ঞাসুন্দৰী দেৱীক বিয়া কৰায়। প্ৰথমে ভোলানাথ বৰুৱাৰ সৈতে কাঠৰ ব্যৱসায় কৰাৰ পিছত সম্বলপুৰত নিজাকৈ কাঠৰ ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰে।

বেজবৰুৱাৰ ব্যক্তিত্বই সমস্ত জোনাকী যুগটোক প্ৰভাৱিত কৰিছিল। তেৱেঁই আধুনিক যুগৰ নতুন লেখকসকলৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ উৎস আছিল। দৰাচলতে বেজবৰুৱাৰ বহুমুখী প্ৰতিভাই অসমীয়া সাহিত্যৰ সকলো শাখাক পৰিপুষ্টি প্ৰদান কৰাৰ উপৰি অসমীয়া সাহিত্যলৈ অভূতপূৰ্ব জাগৰণ আনিলে। প্ৰায় আঢ়ৈকুৰি বছৰ ধৰি তেওঁৰ ব্যক্তিত্বই অসমীয়া সাহিত্যৰ গতিপথ নিৰ্ণয় কৰিছিল; সাহিত্য সম্পৰ্কে তেওঁৰ সিদ্ধান্ত সকলোৱে মানি লৈছিল। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা একাধাৰে কবি, নাট্যকাৰ, চুটিগল্পৰ প্ৰবৰ্তক, ব্যঙ্গ লেখক, গদ্যশিল্পী, সাংবাদিক-সমালোচক, শিশু-সাহিত্যৰ জনক, প্ৰাচীন সাহিত্যৰ ৰসজ্ঞ সমালোচক।

ঘাইকৈ প্ৰহসন আৰু লঘু হাস্যৰসৰ প্ৰবন্ধ ৰচনাৰে বেজবৰুৱাই 'জোনাকী' আন্দোলনত অংশগ্ৰহণ কৰিছিল যদিও সেই সময়ৰ পৰাই তেওঁ 'কবিতা হয় যদি হওক, নহয় যদি নহওক' বুলি গহীন আৰু ধেমেলীয়া ভাবৰ কবিতাও লিখিছিল। সেই কবিতাখিনিয়েই তেওঁৰ একমাত্ৰ কবিতাপুথি *কদমকলিত* (১৯১৩) ঠাই পাইছে। তেওঁৰ কবিতা সম্পৰ্কে মহেশ্বৰ নেওগৰ বক্তব্য, 'ইয়াৰ দুই-এটি প্ৰকৃততে কবিতা বুলিব নোৱাৰি, কিন্তু যিকেইটাত কাব্যৰ পৰশ পৰিছে, সেইকেইটি সোণপানীৰে ছপাই বন্ধাই থ'বলগীয়া।' 'ধনবৰ আৰু ৰতনী', 'মালতী', 'নিমাতী কন্যা' আদি লোকগীতৰ আৰ্হিত তেওঁ কেইবাটাও কবিতা ৰচনা কৰিছিল। তেওঁৰ 'প্ৰিয়তমা', 'প্ৰিয়তমাৰ সৌন্দৰ্য', 'প্ৰেম' আদি কবিতা অসমীয়া প্ৰণয় কবিতাৰ উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন। বেজবৰুৱাৰ দৃষ্টিত 'প্ৰেমত ঘূৰিছে ভূমণ্ডল, প্ৰেমত ফুলিছে শতদল'। 'প্ৰিয়তমাৰ সৌন্দৰ্য' কবিতাটো ইংৰাজ কবি শ্যেলীৰ

প্ৰেমৰ দৰ্শন আৰু সপ্তদশ শতিকাৰ আদৰ্শত ৰচনা কৰা হৈছে। কবিতাটোত ইন্দ্ৰিয়গ্ৰাহ্য প্ৰেমৰ আভাস থাকিলেও 'প্ৰেম' আৰু 'প্ৰিয়তমাৰ সৌন্দৰ্য' কবিতা দুটিৰ ভাববস্তুৱে ইন্দ্ৰিয়জগত অতিক্ৰমি আন্তৰিক প্ৰেমৰ বন্দনা কৰিছে। বেজবৰুৱাৰ কবিতাত গভীৰ আশাবাদৰ সুৰ ঝংকাৰিত হৈছে। পুৰণি পৃথিৱীক ন-কৈ চাই লোৱাৰ হেঁপাহ বেজবৰুৱাৰ কবিতাত অনুৰণিত হৈছে—

"নতুন প্ৰাণৰ ন চকুযুৰি
দীপিতি ঢালি দে তাত
পুৰণি পৃথিৱী নকৈ চাই লওঁ
হে বীণ এযাৰি মাত।" (বীণ আৰু বৰাগী)

সাহিত্য সমালোচক সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মাই তেওঁৰ গ্ৰন্থ *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত* উল্লেখ কৰি গৈছে— "দৰাচলতে বেজবৰুৱাৰ প্ৰকৃত কবিমানসত সৃষ্টি হোৱা ৰসসঞ্চাৰী কবিতাখিনি ইংৰাজ কবি চেম্পিয়ন (Campion), হেৰিক (Herick), বাৰ্ণছ (Burns), ৱৰ্ডছৱৰ্থ (Wordsworth), শ্বেলী (Shelley) আদিৰ কবিতাৰ ভাব আৰু চিত্ৰক আত্মগত কৰি বুকুৰ উম দি, অসমীয়া পৰিৱেশত দ্বিজত্ব দান কৰি প্ৰকাশ কৰিছে।"

নাট্যকাৰ বেজবৰুৱা ঃ *লিতিকাই* (১৮৮৯)ৰ যোগেদি নাট্যকাৰ ৰূপে সাহিত্য ক্ষেত্ৰত প্ৰৱেশ কৰা বেজবৰুৱাৰ ১৯১৩ চনত *নোমল, পাঁচনি* আৰু *চিকৰপতি-নিকৰপতি* নামৰ প্ৰহসন প্ৰকাশ পায়। বেজবৰুৱাৰ তিনিওখন গহীন নাটকেই বুৰঞ্জীমূলক। সেইকেইখন হৈছে ক্ৰমে *চক্ৰধ্বজ সিংহ, বেলিমাৰ* আৰু *জয়মতী কুঁৱৰী*; তিনিওখন নাটক ১৯১৫ খ্ৰীঃত প্ৰকাশ হয়। ১৯১৮ খ্ৰীঃত প্ৰকাশিত *গদাধৰ ৰজা* ঐতিহাসিক পৰিৱেশত ৰচিত ক্ষুদ্ৰ ধেমেলীয়া নাটক। ১৯৩১ চনত প্ৰকাশিত *হ-য-ৱ-ৰ-ল* তিনিটা দৃশ্যযুক্ত লঘু নাটিকা।

বেজবৰুৱাৰ প্ৰহসনকেইখনৰ কাহিনী সৰল নহয় বুলিবই পাৰি। এইবোৰত হাস্যমূলক পৰিস্থিতি কেতবোৰৰ মাথোন চিত্ৰণ কৰা হৈছে। নাট্যপৰিস্থিতিবোৰ অতিৰঞ্জিত আৰু উদ্ভট যদিও নিভাঁজ হাস্যৰসে নাটককেইখন উপভোগ্য কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে। সহজ-সৰল গ্ৰাম্য আৰু নিৰ্বোধ চৰিত্ৰ তথা সংলাপে হাঁহিৰ খোৰাক যোগাইছে। বেজবৰুৱাৰ প্ৰহসনকেইখনৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য এনেদৰে নিৰ্ণয় কৰিব পৰা যায়—

১) বেজবৰুৱাৰ প্ৰহসনকেইখনৰ প্ৰায়বোৰ চৰিত্ৰই বৈষ্ণৱ ভাবাপন্ন। *লিতিকাই*ত নিতাইৰ মুখত 'পাৰ কৰা এ ৰঘুনাথ সংসাৰ সাগৰে' আদি *কীৰ্ত্তন*ৰ পদ দিয়া হৈছে, *নোমল*ত ভাগৱতীয়ে দশাৱতাৰ স্তোত্ৰৰ পদ, *পাঁচনি*ত ধৰ্মাই পাঁচনিয়ে হৰিনাম স্মৰণ কৰি 'যত দেখা ভাৰ্য্যা পুত্ৰ সবে অকাৰণ' আদি পদ মাতিছে। *লিতিকাই*ত তিতায়ে সাধুকথা এটা কওঁতেও 'কৃষ্ণক চিন্তি' বুলিহে আৰম্ভ কৰে।

২) নাটকবোৰত অৱতাৰণা কৰা বিয়া-সবাহ আদি অনুষ্ঠানত অসমীয়া গীত-পদ, যোৰানাম, ফকৰা-যোজনা আদি সংযোগ কৰা হৈছে।

৩) ঊনবিংশ শতিকাৰ অন্তিমভাগত অসমৰ ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিক বাংলা ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিয়ে গ্রাস কৰাৰ উপক্রম হৈছিল। তাৰ বিৰুদ্ধে বেজবৰুৱাৰ ব্যঙ্গ প্রহসনবোৰত তীব্র প্রতিবাদ কৰা মন কৰিবলগীয়া কথআ। *নোমলত* আঠীয়াবাৰীৰ সত্রাধিকাৰে বঙলা নাটক ৰচনা কৰাৰ উল্লেখ পোৱা যায়। সেই নাটকৰ গুণ বখানি গোসাঁই আৰু কেঁহোৰাম গায়নৰ মন্তব্য, "বঙ্গলা নাটকৰ বৰ তেজ। অঙ্কীয়া নাটকৰ নিচিনাতো আৰু সি মেৰ্‌মেৰীয়া নহয়।"

৪) প্রাচীন অসমৰ পত্র-লিখন ৰীতিৰ আভাস তেওঁৰ প্রহসনত পোৱা যায়। উদাহৰণ স্বৰূপে, *লিতিকাই*ত তিতাইক বধ কৰাবলৈ দেউৰামে জেঠেৰীয়েকলৈ লিখা চিঠিৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি।

৫) বিষয়বস্তুৰ ক্ষেত্রত নাট্যকাৰ লৌকিক সাধুকথাৰ ওচৰত ধৰুৱা।

গহীন নাটককেইখনৰ ৰচনা-কৌশলৰ ক্ষেত্রত বেজবৰুৱাই শ্বেইক্সপীয়েৰৰ নাট্য-ৰীতিৰ অনুসৰণ কৰিছে। দুই-এটা চৰিত্র সৃষ্টিৰ ক্ষেত্রতো তেওঁ শ্বেইক্সপীয়েৰৰ অনুসৰণ কৰিছে।

ব্যঙ্গ ৰচনা আৰু প্রহসনৰ যোগে বেজবৰুৱাই জাতীয় জীৱনৰ দুর্বলতা আৰু কেৰোণবোৰ উদঙাই দেখুৱাইছে যদিও জাতিক উদ্বুদ্ধ কৰিবলৈ আৰু অনুপ্রেৰণা যোগাবলৈ লঘু হাস্যৰস উপযোগী নহয় কাৰণেই মহিমামণ্ডিত, গৌৰৱময়, ঘটনাবহুল সজীৱ ঐতিহাসিক কাহিনীৰ অৱলম্বনত জীৱনৰ ভাটি বয়সত ঐতিহাসিক নাটক ৰচনাত মনোনিৱেশ কৰে। *বেলিমাৰ*নাটকৰ মুখবন্ধত বেজবৰুৱাই লিখিছে, "বুৰঞ্জীমূলক প্রধান নায়ক-নায়িকাৰ গাত ৰহণ সানি তেওঁলোকক Ideal hero, Ideal heroine কৰিবলৈ গ'লে সেই নাট ঐতিহাসিক নাটকৰ শাৰীৰ পৰা নামি যায় বুলি মোৰ বিশ্বাস।" সেয়ে, তেওঁ ঐতিহাসিক চৰিত্রসমূহ যিমান পৰা যায় একেদৰে ৰাখি, মূল ঘটনা নাইবা নায়ক-নায়িকাৰ চৰিত্রৰ বৈশিষ্ট্য হানি নোহোৱাকৈ ৰহণ সানিছে। সেয়েহে তেওঁৰ ঐতিহাসিক নাটককেইখনে ইতিহাস আৰু সাহিত্যৰ মর্যাদা ৰক্ষা কৰি সফলতা লাভ কৰিছে বুলি ক'ব পৰা যায়।

বেজবৰুৱাৰ ঐতিহাসিক নাটককেইখনৰ বৈশিষ্ট্য এনেদৰে নির্ণয় কৰিব পৰা যায়—

১) প্রত্যেকখন নাটকতে গহীন আৰু কৰুণ দৃশ্যৰ অৱতাৰণা কৰাৰ আগে আগে লঘু হাস্যজনক দৃশ্যৰ প্রয়োগ।

২) মূল ঐতিহাসিক বিষয়বস্তুৰ সমান্তৰালভাৱে কাল্পনিক উপবস্তু অথবা ঘটনাৰ সমাৱেশ।

৩) এক বা ততোধিক খুহুতীয়া চৰিত্রৰ অৱতাৰণাৰে প্রধান চৰিত্রবোৰৰ কাম-কাজৰ সমালোচনা কৰা হৈছে।

৪) আটাইকেইখন নাটকতে হাস্যৰসৰ উপস্থিতিয়ে পৰিস্থিতি সজীৱ কৰি তুলিছে।

৫) তিনিওখন নাটকতে চৰিত্ৰ সৃষ্টি তথা নাটকীয় কলা-কৌশলত মহাকবি শ্বেইক্সপীয়েৰৰ নাটকৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়।

৬) পত্ৰবহুলতা বেজবৰুৱাৰ ঐতিহাসিক নাটককেইখনৰ অন্য এক বৈশিষ্ট্য। চিঠি-পত্ৰৰ জৰিয়তে নাট্যকাৰে নানা কাৰ্য সম্পন্ন কৰিছে।

৭) বেজবৰুৱাই তেওঁৰ ঐতিহাসিক নাটককেইখনত মৃত্যু নাইবা বধ দৃশ্য বৰ্জন কৰিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে, *চক্ৰধ্বজ সিংহ* নাটকত লাচিতে মোমায়েকক কটা দৃশ্যটো নেদেখুৱাই চিঠিৰ যোগেৰেহে প্ৰকাশ কৰিছে। একেদৰে, 'বেলিমাৰ' নাটকত বদন হত্যাৰ দৃশ্য উপস্থাপন নকৰাকৈ বাতৰি হিচাপেহে প্ৰচাৰ কৰা হৈছে।

৮) তিনিওখন ঐতিহাসিক নাটকৰ বিষয়বস্তু কৰুণ যদিও নাটককেইখনত কৰুণ ৰসৰ ঠাই নিচেই সামান্য। *জয়মতী কুঁৱৰী* নাটকৰ বাহিৰে বাকী দুখন নাটকত কৰুণ ৰসৰ প্ৰাধান্য দেখা নাযায়।

৯) হাস্য ৰসৰ মাত্ৰাধিক্যই অন্যান্য ৰসস্ৰোতক বাধা দিয়া পৰিলক্ষিত হয়।

১০) ৰজা-মহাৰজাৰ পৰা লগুৱা-লিক্‌চৌ পৰ্যন্ত সকলোবোৰ চৰিত্ৰৰ মুখত কথিত আৰু ঘৰুৱা কথিত গদ্য ব্যৱহাৰ কৰাৰ বাবে নাটককেইখন লৌকিক স্তৰত পৰিছেহি।

১১) *চক্ৰধ্বজ সিংহ* নাটকত লাচিত বৰফুকনৰ আত্মকাহিনী (দ্বিতীয় অঙ্ক, তৃতীয় দৰ্শন), *বেলিমাৰত* চন্দ্ৰকান্তৰ আক্ষেপ (প্ৰথম অঙ্ক, সপ্তম দৰ্শন) আদি অতি দীৰ্ঘ স্বগতোক্তিয়ে নাট্য পৰিৱেশ ভাৰাক্ৰান্ত তথা বিৰক্তিদায়ক কৰি তুলিছে।

১২) লৌকিক গীত-মাতৰ সঘন প্ৰয়োগে নাটককেইখন দৰ্শক-শ্ৰোতাৰ আপোন কৰি তুলিছে।

১৩) অত্যধিক জতুৱা ঠাঁচৰ প্ৰয়োগে নাট্য-পৰিণতি তথা ৰস সৃষ্টিত বাধা জন্মাইছে।

১৪) হাস্যৰস সৃষ্টিৰ উদ্দেশ্যে বেজবৰুৱাই কেতিয়াবা অপ্ৰয়োজনীয় বৰ্ণনা অথবা বিষয়ৰ অৱতাৰণা কৰিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে, *চক্ৰধ্বজ সিংহ* নাটকৰ দ্বিতীয় অঙ্কৰ প্ৰথম দৰ্শনত প্ৰিয়ৰাম, গজপুৰীয়া আৰু তেওঁৰ লগৰীয়াসকলৰ সৈতে অৱতাৰণা কৰা দৃশ্য, *বেলিমাৰ* নাটকৰ জন্মি, পিয়লী আৰু ধনী বৰুৱাৰ কথোপকথনৰ জৰিয়তে দিয়া কলিকতা মহানগৰীৰ ব্যঙ্গাত্মক বৰ্ণনা (প্ৰথম অঙ্ক, দ্বিতীয় দৰ্শন) এনেবোৰ বিষয় কেৱল হাস্যৰস সৃষ্টিৰ উদ্দেশ্যেই সংযোগ কৰা হৈছে; এইবোৰৰ নাটকীয় উদ্দেশ্য নাই।

১৫) প্ৰহসনকেইখনত থকাৰ দৰে বেজবৰুৱাৰ ঐতিহাসিক নাটকেইখনতো বৈষ্ণৱ ভাব সিঁচৰতি হৈ থকা দেখা গৈছে।

চুটিগল্প ঃ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই অসমীয়া গল্পসাহিত্যৰ ইতিহাসত চুটিগল্পৰ স্ৰষ্টা হোৱাৰ গৌৰৱ অৰ্জন কৰিলে। এই প্ৰসঙ্গত সাহিত্য সমালোচক মহেশ্বৰ নেওগৰ মন্তব্য উল্লেখযোগ্য— "তেওঁ বেছিভাগ গল্পক সামাজিক সমালোচনাৰ অস্ত্ৰ ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিছে— নতুন শাসনৰ তলত খাপ খুৱাব নোৱৰা আৰু তাৰ সুবিধা লৈ গঙাটোপ

হোৱা পুৰণি আৰু নতুন অভিজাত সম্প্রদায়ৰ ভেম ভাঙি দিয়াটোৱেই যেন তেওঁৰ গল্পৰ উদ্দেশ্য।'' তেওঁৰ 'কন্যা', 'নকওঁ', 'জালুকবাৰী', 'এৰাবাৰী', 'বিহু' আৰু 'মুক্তি' ইত্যাদি গল্পত মানুহৰ সৈতে প্রকৃতিৰ নিবিড় সম্পর্ক চিত্রিত হৈছে।

'মলক গুইন গুইন', 'নাঙলু চন্দ্র' *জোনাকী*ৰ চতুর্থ বছৰৰ অষ্টম সংখ্যাত প্রকাশিত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'পণ্ডিত মহাশয়' গল্পৰ যোগেৰেই অসমীয়া সাহিত্যত চুটিগল্পৰ শুভ আৰম্ভণি ঘটে। তেওঁৰ *সাধুকথাৰ কুকি* (১৯১০), *সুৰভি* (১৯৯০) আৰু *জোনবিবি* (১৯১৩) অসমীয়া সাহিত্যত প্রথম চুটিগল্প সঙ্কলন। মৃত্যুৰ পিছত চৈধ্যটা গল্পৰ সংগ্রহ *কেঁহোকলি* প্রকাশ হয়। আধুনিক চুটিগল্পৰ কলা-কৌশলেৰে বেজবৰুৱাৰ গল্প নিখুঁত বুলি ক'ব পৰা নগ'লেও তেওঁ অসমীয়া গল্প-সাহিত্যক সাধুকথাৰ পৰা পৃথক কৰি আধুনিক চুটিগল্পৰ ওচৰত স্থাপন কৰিলে। দুই-এটা গল্পত ৰবীন্দ্রনাথৰ দূৰণিবটীয়া সুৰ এটায়ো দেখা নিদিয়াকৈ থকা নাই। 'ভোকেন্দ্র বৰুৱা', 'ভোমকেৰেলা', 'ঘণ্টাকর্ণ শর্মা', 'ভেমপুৰীয়া মৌজাদাৰ', 'জাতিৰামৰ জাত' আদি গল্পৰ জৰিয়তে তদানীন্তন সময়ৰ ভণ্ড চৰিত্র কিছুমানক ক্ষুৰধাৰে ব্যঙ্গ কৰিছে। ফৰাচী সৃষ্টিশীল সাহিত্যত পোন প্রথমে এমিল জোলাই বাস্তৱবাদৰ সফল প্রতিষ্ঠা কৰিছিল। হেমচন্দ্র বৰুৱাই অসমীয়া সাহিত্যত মুকলি কৰি দিয়া বাস্তৱবাদী ধাৰাটোক বেজবৰুৱাই গল্পৰ যোগেদি শক্তিশালী কৰাৰ প্রথম গৌৰৱ অর্জন কৰিলে বুলি গল্পৰ আলোচক প্রহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱাই উল্লেখ কৰিছে। আঙ্গিক অথবা কলা-কৌশলৰ দিশৰ পৰা বেজবৰুৱাৰ গল্প নিখুঁত বুলি ক'ব পৰা নগ'লেও অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত অসমীয়া চুটিগল্পৰ জনক হিচাপে তেওঁৰ ঐতিহাসিক গুৰুত্ব অম্লান হৈ আছে।

হাস্যৰস সম্বলিত ৰচনা ঃ হাস্যৰস বেজবৰুৱাৰ সাহিত্যৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য। 'জোনাকী কাকতত প্রকাশ পোৱা ব্যঙ্গ আৰু হাস্যৰসপূর্ণ প্রবন্ধৰাজি ১৯০৪ চনত *কৃপাবৰ বৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা* নামেৰে প্রকাশ হয়। পিছত, গুৱাহাটীৰ পৰা প্রকাশিত *জোনাকী* আৰু *ঊষা* আলোচনীত প্রকাশিত হাস্য-ব্যঙ্গ প্রবন্ধৰ সঙ্কলন *কৃপাবৰ বৰুৱাৰ ওভতনি* (১৯০৯)। *বাঁহী*ত প্রকাশিত প্রবন্ধলানি 'কৃপাবৰ বৰুৱাৰ ভাবৰ বুৰবুৰণি' (১৯৫১) আৰু 'বৰবৰুৱাৰ বুলনি' (১৯৬৪) সঙ্কলনত সন্নিৱিষ্ট হৈছে। এই সঙ্কলনকেইটাৰ প্রবন্ধবোৰত নিভাঁজ হাস্য আৰু ব্যঙ্গই অসমীয়া সমাজখনৰ সর্বদিশতে ৰশ্মি বিকিৰিত কৰিছে। মহেশ্বৰ নেওগৰ ভাষাত— ''ৰচনা-চাতুর্যত নিহিত হাস্য বা ৱিট্ আৰু পাতল ব্যঙ্গৰ যোগেদি বেজবৰুৱাৰ দেশপ্রাণতা এই লেখাবোৰত বিৰিঙি উঠিছে।''

গহীন প্রবন্ধ ঃ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ প্রায়বোৰ গহীন লেখাই বৈষ্ণৱ ধর্ম সম্বন্ধীয়। *উপনিষদ, ভাগৱত পুৰাণ* আদিৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তে 'কৃষ্ণকথা', 'তত্ত্বকথা' (১৯৫৩) গ্রন্থত বৈষ্ণৱ ধর্মৰ তত্ত্বৰ দিশত পোহৰ পেলাইছে।

জীৱনী গ্রন্থ ঃ বেজবৰুৱাৰ *শঙ্কৰদেৱ* (১৯১২) মহাপুৰুষ শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ জীৱনীগ্রন্থ। *ডাঙৰীয়া দীননাথ বেজবৰুৱা* (১৯০৯) লক্ষ্মীনাথৰ পিতৃৰ জীৱন-চৰিত।

উপন্যাস ঃ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ একমাত্ৰ উপন্যাস *পদুম কুঁৱৰী*(১৯০৫)। উপন্যাসখন বুৰঞ্জীমূলক ঘটনাৰ পটভূমিত ৰমন্যাসিক উপাদানেৰে কাহিনীবিন্যাস কৰা হৈছে। উপন্যাসখনত প্ৰেমাখ্যানটো বুৰঞ্জী বিখ্যাত দন্দুৰা দ্ৰোহৰ লগত ভালকৈ মিলাই দিছে যদিও, অস্বাভাৰিক ঘটনা আৰু অপ্ৰয়োজনীয় বৰ্ণনাই উপন্যাসৰ সৌন্দৰ্য হ্ৰাস কৰিছে বুলি যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামীয়ে মন্তব্য কৰিছে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ নাট্যকৃতিৰ পৰিচয় দি তেওঁৰ নাটকসমূহৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ কৰক।

(১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৬.৩.২ চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা

জোনাকী কাকতৰ প্ৰথম সম্পাদক অসমীয়া ৰমন্যাসিক কবিতাৰ প্ৰথম হোতা চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ জন্ম তেজপুৰৰ কলংপুৰ মৌজাৰ ব্ৰহ্মজানত। প্ৰাচীন অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰথম প্ৰকাশক হৰিবিলাস আগৰৱালাৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ চন্দ্ৰকুমাৰে কলিকতাত বি.এ. শ্ৰেণীৰ তৃতীয় বাৰ্ষিকলৈকে অধ্যয়ন কৰি চাহ আৰু ছপাখানাৰ ব্যৱসায়ত ধৰে। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আৰু হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ সৈতে তেওঁ ১৮৮৯ চনত কলিকতাৰ পৰা *জোনাকী* কাকত উলিয়ায় আৰু ১৯১৮ চনত সাদিনীয়া কাকত *অসমীয়া* প্ৰকাশ কৰে।

*আসাম বন্ধু*ত চকা-মকাকৈ ফুটি উঠা ৰোমাণ্টিকতাৰ সুৰটো *জোনাকী*ৰ প্ৰথম সংখ্যাতে প্ৰকাশ পোৱা চন্দ্ৰকুমাৰৰ 'বনকুঁৱৰী' কবিতাৰ জৰিয়তে পূৰ্ণ বিকশিত ৰূপ পালে। অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ 'বিস্ময়কৰ আৰু প্ৰকাশসাৰ্থক উন্মেষ' এই কবিতাতে হ'ল। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই তেওঁৰ *জীৱন সোঁৱৰণ*ত লিখিছে, "যিসকলে আগেয়ে ভাবিছিল যে অসমীয়া ভাষাত বৰ্তমান কাল উপযোগী শুৱলা কবিতা লিখিব নোৱাৰি, এই কবিতা পঢ়ি সেইসকলৰ ভ্ৰান্তি গ'ল। মনত আছে, এদিন ৰায়বাহাদুৰ জগন্নাথ বৰুৱা বি.এ. আৰু মাণিকচন্দ্ৰ বৰুৱাই মোৰ হতুৱাই 'বনকুঁৱৰী' কবিতাটো পঢ়াই শুনি বিস্ময়বিমিশ্ৰিত আনন্দ লভিছিল। মই স্পষ্ট বুজিব পাৰিছিলো যে তেওঁলোকে আগেয়ে ভাবিবকে নোৱাৰিছিল যে ৰৰ্ডছ্ৱৰ্থৰ কবিতাৰ নিচিনা এনে মনোৰম কবিতা এটা কলেজত পঢ়া অসমীয়া ছাতৰ এজনে অসমীয়া ভাষাত ৰচনা কৰিব পাৰে।" *জোনাকী*ত ওলোৱা তেওঁৰ কবিতাসমূহ আছিল 'জোনাকী', 'বনকুঁৱৰী', 'কিয় ভাই নিবিলাবা হিয়া', 'নীয়ৰ', 'অকিঞ্চন', 'উদ্‌গতি', 'জলকুঁৱৰী', 'সন্ধিয়া', 'তেজীমলা', 'সুন্দৰ', 'জোনাকী', (চতুৰ্থ বছৰ, ১ম সংখ্যা), 'অকলশৰীয়া', 'মৌমাখি', 'সপোন'। *জোনাকী*ত ওলোৱা আৰু

তাৰ পিছত *বাঁহীত* প্ৰকাশ পোৱা তেওঁৰ দুকুৰি পাঁচটা কবিতাৰ সংগ্ৰহ *প্ৰতিমা* (১৯১৪)। বেজবৰুৱাই *প্ৰতিমাৰ* বিষয়ে উল্লেখ কৰিছে 'প্ৰতিমাখন সৰু, কিন্তু নিভাঁজ সোণৰ'। *বাঁহীত* প্ৰকাশ পোৱা কবিতাৰ দ্বিতীয়টি সংগ্ৰহ *বীণ বৰাগী* (১৯২৩)। *বীণ-বৰাগীত* বাৰটা কবিতা সন্নিৱিষ্ট হৈছে।

জোনাকীৰ পাততে আত্মপ্ৰকাশ কৰিয়েই চন্দ্ৰকুমাৰৰ কবিতাই দৰাচলতে অসমীয়া কবিতাক পূৰ্ঠ কৰি তুলিলে। গভীৰ সৌন্দৰ্যবোধ, মানৱীয়তাবোধ আৰু অন্তৰ্মুখী বৈশিষ্ট্য চন্দ্ৰকুমাৰৰ কবিতাই অসমীয়া কবিতাক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিলে। আধুনিক সময়ৰ এগৰাকী পুৰোধা সাহিত্য সমালোচক, কবি আৰু কথাশিল্পী নগেন শইকীয়াই *জোনাকীৰে* ভূমিকাত উল্লেখ কৰিছে— "তেওঁৰ কবিতাৰ শব্দচয়ন, চিত্ৰকল্প, উপমা আদিয়ে জড়তা ভাঙি কবিতাৰ এটি নতুন ৰূপ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। গভীৰ আন্তৰিক ব্যক্তিনিষ্ঠ ৰূপৰ লগত অসমীয়া কবিতাৰ পাঠকৰ নতুন পৰিচয়ৰ বাট মোকলাই দিলে চন্দ্ৰকুমাৰৰ কবিতাই।" সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই কৈ গৈছে— "এনে নতুনত্ব স্থাপন কৰিলেও চন্দ্ৰকুমাৰৰ কবিতাত লোক-সংস্কৃতি, লোক-জীৱন আৰু ঐতিহ্যৰ সহজ প্ৰকাশ দেখা যায়। অসমত প্ৰচলিত 'তেজীমলা' সাধুৰ আজলী তেজীমলাজনীয়েই চন্দ্ৰকুমাৰৰ 'তেজীমলা' কবিতাটিৰ সৃষ্টিৰ আঁৰত লুকাই আছে যদিও তেজীমলা সাধুটোৰ মৰ্মবাণীক প্ৰখৰ মানৱীয় চেতনাৰ শিল্পবস্তুলৈ ৰূপান্তৰ ঘটাইছে। *প্ৰতিমাত* কবিয়ে জগতৰ বৰ্ণ-বৈভৱৰ ৰামধেনুছটাত আপ্লুত হৈছে; যৌৱনৰ স্বাভাৱিক সৌন্দৰ্যস্পৃহাৰ ই প্ৰকাশ।" চন্দ্ৰকুমাৰৰ কবিসত্তাৰ মৌলিক বৈশিষ্ট্যখিনিৰ পৰিচয় *প্ৰতিমাৰ* কবিতাৰাজিত পোৱা যায়।

"ফুলনিত কোনে নিশা নাচিছিল
ছিগি ৰৈ গ'ল মণি
ৰঙিলীৰ ভাব হাঁহি নাচোনৰ
চিন ৰ'ল এইকণি।" (নীয়ৰ)

ফুলত লাগি থকা নীয়ৰ টোপাল, ফুলি থকা সৰিয়হডৰা, পখিলা, ফুলৰ চৌপাশে গুণ্‌গুণাই থকা ভোমোৰা— এনেকৈ বহিঃসৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি কবিৰ আকৰ্ষণ প্ৰতিমাৰ কবিতাৱলীত পোৱা যায়। *বীণ-বৰাগীত* কবিৰ মন অন্তৰ্মুখী। এই কবিতাখিনিত অন্তৰ সৌন্দৰ্যৰ স্ফুৰণ ঘটিছে, মানুহৰ দানৱ ৰূপৰ অন্তৰালত প্ৰকৃত দেৱত্বৰ সন্ধান পাইছে। চন্দ্ৰকুমাৰৰ দৃষ্টিত—

"মানুহেই দেৱ মানুহেই সেৱ
মানুহ বিনে নাই কেৱ
কৰাঁ কৰাঁ পূজা পাদ্য অৰ্ঘ্য লৈ
জয় জয় মানৱদেৱ।" (মানৱ বন্দনা)

এনেবোৰ কবিতাত উদাৰমানৱিকতাবাদী দৰ্শনৰ ধাৰা প্ৰকাশিত হৈছে। 'জলকুঁৱৰী', 'বনকুঁৱৰী', 'তেজীমলা' আদি কবিতাত অতিভৌতিক পৰিৱেশৰ

(Supernatural) প্রয়োগ ঘটা পৰিলক্ষিত হয়। ইয়াৰ জৰিয়তে চন্দ্রকুমাৰে প্রাচ্য আৰু পাশ্চাত্য ভাবদর্শ তথা কাব্যৰীতিৰ অপূর্ব সম্মিলন ঘটাইছে।

ৰমন্যাসিক অসমীয়া কবিতাৰ বাবে চন্দ্রকুমাৰৰ কবিতাই প্রতিষ্ঠা কৰা আৰ্হি এতিয়া অম্লান ৰূপতে আছে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ২ ঃ চন্দ্রকুমাৰ আগৰৱালাৰ কাব্যকৃতি সম্পর্কে এটি আলোচনা যুগুত কৰক। (১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৬.৩.৩ হেমচন্দ্র গোস্বামী

গোলাঘাটৰ ঢেকীয়াল মৌজাৰ গৌৰাংসত্রত জন্মলাভ কৰা হেমচন্দ্র গোস্বামীৰ পিতৃৰ নাম ডম্বৰুধৰ গোস্বামী। নগাঁৱত স্কুলীয়া শিক্ষা লাভ কৰাৰ সময়তে তেওঁ গুণাভিৰাম বৰুৱা, ৰত্নেশ্বৰ মহন্ত, পদ্মহাস গোস্বামী আদি সাহিত্যিকৰ সংস্পর্শ লাভ কৰি সাহিত্যৰ প্রতি আগ্রহ ওপজে। ১৮৮৮ চনত প্রৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীর্ণ হৈ কলিকতাৰ প্রেচিডেন্সী কলেজৰ পৰা ১৮৯০ চনত এফ.এ. পৰীক্ষাত উত্তীর্ণ হয়। কলিকতাত চন্দ্রকুমাৰ আগৰৱালা আৰু লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাক লগ পাই সাহিত্য-চর্চাৰ বাবে নতুন উৎসাহ লাভ কৰে আৰু *জোনাকী* কাকতৰ দ্বিতীয় বছৰৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব গ্রহণ কৰে। বি.এ. ডিগ্রী নোলোৱাকৈ চাৰি বছৰৰ মূৰত ঘৰলৈ ঘূৰি আহি ১৮৯৭ চনত ছাব-ডেপুটি কালেক্টৰৰ পদ পায় আৰু পিছত এক্সট্রা এছিষ্টেণ্ট কমিছনাৰ হিচাপে ১৯২৫ চনত অৱসৰ গ্রহণ কৰে। কামৰূপ অনুসন্ধান সমিতিৰ জৰিয়তে তেওঁ *পুৰণি অসম বুৰঞ্জী* আৰু ভট্টদেৱৰ *কথাগীতা* সম্পাদনা কৰি প্রকাশ কৰে। ছাৰ আশুতোষ মুখার্জীৰ অনুপ্রেৰণাত হেমচন্দ্র গোস্বামীয়ে আদি যুগৰ পৰা বর্তমানলৈকে অসমীয়া কবি-সাহিত্যিকসকলৰ ৰচনা সম্বলিত, সাতোটা খণ্ডত *অসমীয়া সাহিত্যৰ চানেকি* সংগ্রহ আৰু সম্পাদনা কৰি প্রকাশ কৰে। ১৯৩০ চনত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ে তেওঁৰ 'Descriptive Catalogue of Assamese Manuscript' নামৰ গ্রন্থ প্রকাশ কৰে।

ডেকা বয়সত ৰচনা কৰা হেমচন্দ্র গোস্বামীৰ কবিতাসমূহে তেওঁৰ কাব্য প্রতিভাৰ পৰিচয় বহন কৰে। তেওঁৰ 'পুৰা' শীর্ষক কবিতাৰ শেষৰ চাৰিশাৰী *জোনাকী*ৰ উদ্দেশ্যে লিখা—

"বৰমা অনন্তকাল জ্ঞানৰ পোহৰ,
জ্যোতির্ময়ী জোনাকী সৰিতা।
বজোৱা অনন্তকাল সঞ্জীৱনী বীণা
বীণাপাণি কোমল কবিতা।।"

তেওঁৰ কবিতাসমূহ *ফুলৰ চাকি* (১৯০৭) শীৰ্ষক কবিতাপুথিত সন্নিৱিষ্ট হৈছে। পুথিখনত চৈধ্য-পোন্ধৰ বছৰমানত ৰচনা কৰা আঠ-নটামান কবিতাৰ লগতে ওঠৰ-বিশ বছৰমান বয়সত ৰচনা কৰা বাকীখিনি কবিতাত তেওঁৰ নৈসৰ্গিক কাব্য-প্রতিভাৰ প্রকাশ দেখা যায়। অপৈণত বয়সত ৰচনা কৰা কবিতাকেইটিত স্বাভাৱিকতেই কল্পনাৰ ভাৰসাম্যবিহীনতা আৰু প্রকাশ ভঙ্গীৰ দুর্বলতা লক্ষ্য কৰা যায়। অৱশ্যে পিছত ৰচনা কৰা কবিতাখিনিত অনুভূতি, কল্পনা আৰু প্রকাশভঙ্গীৰ সৌষ্ঠৱৰ ক্ষেত্রত পৰিপক্কতা দেখা পোৱা যায়। কবিতাখিনিৰ মূল সুৰ তিনিটি— স্বদেশপ্রীতি, হাস্যৰস আৰু প্রেম।

হেমচন্দ্র গোস্বামীয়ে পোন প্রথম অসমীয়াত ইটালীয় আৰ্হিৰ চতুর্দশপদী কবিতা (চনেট) ৰচনা কৰে। *জোনাকী* কাকতত প্রকাশ পোৱা তেওঁৰ 'প্রিয়তমাৰ চিঠি' নামৰ কবিতাটোৱেই প্রথম অসমীয়া চতুর্দশপদী কবিতা। তেওঁৰ 'কাকো আৰু হিয়া নিবিলাওঁ', 'কাকতি', 'প্রিয়তমাৰ চিঠি', 'ধৰা-পৰা' অসমীয়া ৰমন্যাসিক প্রণয় কবিতাৰ আৰম্ভণি 'পুৱা' শীৰ্ষক কবিতাত কল্পনাৰ সংযম, গাম্ভীর্য আৰু গভীৰ আশাবাদৰ প্রকাশ ঘটিছে। নৈসৰ্গিক চিত্রৰ জৰিয়তে প্রেয়সীৰ কুকুৰাঠেঙীয়া আখৰকেইটাৰ মোহিনীশক্তি কবিয়ে আবেদনময় কৰি প্রকাশ কৰিছে—

"ফুল ফুলে, সৰি যায়, শুকাই বননি,
বসন্তৰ কুঁহিপাত ৰ'দত লেৰেলে।
তোমাৰ চিঠিয়ে প্রিয়ে জানে কি মোহিনী
নিতৌ নোহোৱা বাহি ন ন ফুল মেলে।" (প্রিয়তমাৰ চিঠি)

হেমচন্দ্র গোস্বামীয়ে তেওঁৰ ছনেট কবিতাকেইটিত ইটালীয় ছনেটৰ ভাবৰ স্তৰ বিভাগ তথা অন্ত্যানুপ্রাসৰ মিলৰ ৰীতি (Rhyme Scheme) অনুসৰণ কৰিছে।

হেমচন্দ্র গোস্বামীৰ 'অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী' শীৰ্ষক প্রবন্ধ *জোনাকী* আলোচনীত ধাৰাবাহিকভাৱে ওলাইছিল। তেওঁৰ 'শৰাইঘাটৰ যুদ্ধ' শীৰ্ষক প্রবন্ধই অসমীয়া পাঠকসমাজৰ দৃষ্টি আকর্ষণ কৰিছিল আৰু তেতিয়াৰ পৰাই লাচিত বৰফুকনৰ বীৰত্বৰ কাহিনীয়ে অসমীয়া জাতিক অনুপ্রাণিত কৰিবলৈ ধৰে। ৰেণুধৰ ৰাজখোৱাৰ ভাষাত, "তেওঁ অতীত আৰু বর্তমান সাহিত্যৰশিলৰ সাঁকো স্বৰূপ আছিল।" প্রথম অসমীয়া চতুর্দশপদী কবিতা লিখোঁতা আৰু ৰমন্যাসিক প্রণয় কবিতাৰ অন্যতম প্রৱর্তক হিচাপে অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যত হেমচন্দ্র গোস্বামীৰ নাম জিলিকি থাকিব।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৩ঃ হেমচন্দ্র গোস্বামীৰ সাহিত্য-কৃতিৰ পৰিচয় দি এটি টোকা যুগুত কৰক। (১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৬.৩.৪ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা

লখিমপুৰৰ নকাৰীত জন্মগ্রহণ কৰা পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই লখিমপুৰ, শিৱসাগৰ আৰু কহিমাত স্কুলীয়া শিক্ষা গ্রহণ কৰি কলিকতাত এফ.এ. পঢ়ে যদিও উত্তীর্ণ হ'ব নোৱাৰি ঘূৰি আহে আৰু কেইবছৰমান কহিমা আৰু যোৰহাটৰ ইংৰাজী বিদ্যালয়ত শিক্ষকতা কৰে। তাৰ পাছত অসম শিক্ষাসেৱাৰ চাকৰিত যোগদান কৰি তেজপুৰত নিগাজীকৈ বসবাস কৰে।

তেওঁ কলিকতাৰ পৰা ওলোৱা *বিজুলী* কাকতৰ দ্বিতীয় বছৰৰ সম্পাদক আছিল। এই *বিজুলী* কাকততে তেওঁৰ *ভানুমতী* আৰু *লাহৰী* উপন্যাস ধাৰাবাহিকভাৱে ওলায়। প্রথমা পত্নীৰ মৃত্যুৰ পিছত ব্যক্তিগত দাম্পত্য জীৱনৰ উপজীব্যৰে গোহাঞিবৰুৱাই ১৮৯৯ চনত *লীলা* কাব্য ৰচনা কৰে। ১৯০০ চনত তেওঁৰ অমিত্রাক্ষৰ ছন্দৰ খণ্ড কবিতাৰ পুথি *জুৰণি* ওলায়। ১৯০১ চনত *ফুলৰ চানেকি* নামৰ কবিতাপুথি প্রকাশ হয়।

১৯০০ চনত তেওঁৰ *জয়মতী* নামৰ নাটক প্রকাশিত হয় আৰু তাৰ পিছত ক্রমে *গদাধৰ সিংহ* (১৯০৭), *সাধনী* (১৯১১), *লাচিত বৰফুকন* (১৯১৫) এইকেইখন ঐতিহাসিক নাটক প্রকাশ পায়। গোহাঞিবৰুৱাই তিনিখন প্রহসন ৰচনা কৰিছিল— *গাঁওবুঢ়া* (১৮৯৭), *টেটোন তামুলী* (১৯০৯) আৰু *ভূত নে ভ্রম* (১৯২৪)। তেওঁৰ একমাত্র পৌৰাণিক নাটক *বাণৰজা* (১৯৩২)। তেওঁৰ *শ্রীকৃষ্ণ* আৰু *গীতাসাৰ* (১৯৩৫) দুখন দার্শনিক তত্ত্বপূর্ণ গ্রন্থ। পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই *নীতিশিক্ষা, ভূগোল দর্পণ, জীৱনী সংগ্রহ, বুৰঞ্জী বোধ, অসম বুৰঞ্জী* আদি পঢ়াশলীয়া পুথি লিখি সেই সময়ৰ ছাত্রসকলৰ অভাৱ পূৰণ কৰিছিল।

১৯০৭ চনত পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই *উষা* নামৰ আলোচনী উলিয়ায়। কেইবাবছৰো *উষাৰ* সম্পাদনাৰ দায়িত্বত থাকি এদল ন-লেখকৰ সৃষ্টি কৰে।

পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ কবিতাৰ ভাষা শুৱলা, ছন্দৰ গতি নিমজ আৰু ভাববস্তু গহীন। *লীলা* কাব্যক প্রকৃততে 'ইলিজি' বা শোক-কবিতা আখ্যা দিব পাৰি। প্রথমা পত্নী লীলাৱতীৰ মৃত্যু দুখত দুয়োৰে সম্পর্কৰ কাহিনী বর্ণনা কৰা হৈছে। কাব্যখনৰ মাজে মাজে থকা নৈসর্গিক বর্ণনা ৰসাল। তেওঁৰ 'ওৰণী', 'মেঘাই', 'লুকোৱা হাঁহি' ইত্যাদি কবিতা ৰমন্যাসিক ভাবপ্রধান। দুই-এটা কবিতাৰ ভাববস্তু দার্শনিক তত্ত্বমূলক। ৰবীন্দ্রনাথৰ *কণিকা* আৰু *ক্ষণিক* কবিতাৱলীৰ আদর্শত তেওঁ *অকণি*ৰ ক্ষুদ্র ক্ষুদ্র কবিতামালা ৰচনা কৰিছে। *অকণি*ৰ সৰহভাগ কবিতাতে তত্ত্ব আৰু নীতি-আদর্শ পৰিস্ফুট হৈছে। পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ কাব্য-প্রতিভাৰ বিষয়ে সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাৰ মন্তব্য প্রণিধানযোগ্য— "কবি হিচাপে গোহাঞিবৰুৱা উন্মেষশালিনী প্রতিভাৰ গৰাকী নাছিল সঁচা, তথাপি অন্তৰক পৰশি মৃদু দোলন দি যোৱা ভাব আৰু অনুভূতিক মনোময় ৰূপ আৰু সুৰ দিব পৰা ন্যূনতম প্রতিভাৰ পৰা তেওঁ বঞ্চিত নাছিল।"

অসমীয়া উপন্যাসৰ উকমুকনিৰ কালছোৱাত গোহাঞিবৰুৱাৰ উপন্যাস দুখনৰ পটভূমি, সৃষ্টিধর্মিতা আৰু বাস্তৱধর্মী ঐতিহাসিক পটভূমিত ৰূপায়নৰ প্রচেষ্টা উল্লেখযোগ্য। *ভানুমতী* উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু ইতিহাসৰ বাস্তৱ ঘটনা-আধাৰিত যদিও লেখকৰ যৌৱন কালৰ ৰঙীন কল্পনাই কাহিনীটোক মাজে মাজে টোৱাই গৈছে। ইতিহাসৰ পটভূমিত ৰচনা কৰিলেও ইয়াৰ কাহিনী আৰু চৰিত্রবোৰ কাল্পনিক হোৱাৰ বাবে উপন্যাসখনত সামাজিক প্রভাৱহে অধিক হোৱা দেখা যায়।

তেওঁৰ দ্বিতীয় আৰু অন্তিম উপন্যাস *লাহৰী*ৰ বিষয়বস্তুক মানৰ আক্রমণৰ সৈতে জুৰি দিয়া হৈছে যদিও উপন্যাসখনৰ কাহিনী বিন্যাসত এই ঐতিহাসিক ঘটনাই গুৰুত্ব লাভ কৰা নাই। সেয়েহে *লাহৰী* উপন্যাসখনক সামাজিক উপন্যাস বুলিহে ক'ব পাৰি। তেওঁৰ দুয়োখন উপন্যাসেই নায়িকাপ্রধান। কম বয়সতে উপন্যাস ৰচনা কৰিছিল যদিও কাহিনী-পৰিকল্পনা, চৰিত্রাঙ্কন, সংলাপ প্রয়োগ, পৰিৱেশ আৰু উৎকণ্ঠা সৃষ্টি, সংযত প্রণয়ৰ প্রকাশ, সামগ্রিক উপস্থাপন-ৰীতি তথা যথার্থ ভাষাৰ ব্যৱহাৰত গোহাঞিবৰুৱাই দক্ষতা প্রদর্শন কৰিছে। নাট্যকাৰ হিচাপেও গোহাঞিবৰুৱাই কৃতিত্ব প্রদর্শন কৰিছে। *গাঁওবুঢ়া* ধেমেলীয়া পৰিৱেশত ৰচনা কৰা এখন দৃশ্যবহুল কৰুণ ৰসসিক্ত সামাজিক নাটক।

টেটোন তামুলি নাটকখনৰ নাট্যকাৰে 'ধেমেলীয়া' নাটক আখ্যা দিছে। অসমত প্রচলিত এটা সাধুকথাৰ ভেটিত নাটকখন ৰচনা কৰা হৈছে। নাটকখনৰ সংলাপৰ মাজে মাজে ফকৰা-যোজনা, সাঁথৰৰ সঘন প্রয়োগ তথা নিভাঁজ অসমীয়া ভাষাই নাট্যকাৰৰ ৰচনা-চাতুর্যৰ নিদর্শন দাঙি ধৰিছে। ভূত *নে ভ্রম* হাস্যৰস-মিশ্রিত সংস্কাৰমূলক সামাজিক নাটক। বুৰঞ্জীমূলক *জয়মতী* নাটকত পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই পোন প্রথমবাৰৰ বাবে অসমীয়া নাটকত অমিত্রাক্ষৰ ছন্দৰ প্রয়োগৰ নিদর্শন দেখুৱালে। গোহাঞিবৰুৱাৰ নাটকসমূহৰ সাধাৰণ লক্ষণ হিচাপে এইকেইটা দিশলৈ আঙুলিয়াব পাৰি—

১) আদর্শ চৰিত্র সৃষ্টি, আর্য সভ্যতা আৰু ভাবধাৰাৰ প্রতি আনুগত্য।
২) সৰল, নিমজ গদ্যৰ উপৰিও বিভিন্ন প্রকাৰৰ অমিত্রাক্ষৰ ছন্দৰ প্রয়োগ। চতুর্দশমাত্রিকৰ প্রয়োগ অধিক।
৩) লৌকিক গীত-মাতৰ সঘন প্রয়োগ।
৪) প্রস্তাৱনা গীতৰ নায়িকাসকল অপেশ্বৰী, কিন্নৰী আদি।
৫) দীঘলীয়া স্বগতোক্তি।
৬) প্রেমিক-প্রেমিকাৰ জৰিয়তে শৃঙ্গাৰ ৰসৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ সখী আৰু সঙ্গী চৰিত্রৰ অৱতাৰণা।
৭) নাটকৰ আৰম্ভণি আৰু শেষত গীতৰ সমাৱেশ।
৮) বুৰঞ্জীমূলক কাহিনীৰ মাজত কাল্পনিক প্রেমপট অৱতাৰণা কৰি নাট্যপৰিৱেশ সৌন্দর্যৰঞ্জিত কৰি তোলা।
৯) *জয়মতী* নাটকতে তেওঁ পোন প্রথমবাৰৰ বাবে জনজাতীয় চৰিত্র অৱতাৰণা কৰে।

মুঠতে একাধাৰে কবি, ঔপন্যাসিক, নাট্যকাৰ, প্ৰহসন ৰচক, দাৰ্শনিক তত্ত্ব লেখক, বুৰঞ্জী প্ৰণেতা, জীৱনীকাৰ, আত্মজীৱনী লেখক, পাঠ্যপুথি প্ৰণেতা আৰু নিষ্ঠাৱান সাংবাদিক পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই অসমীয়া সাহিত্যৰ সকলো বিভাগকে পৰিপুষ্ট কৰি গৈছে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৩ঃ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ নাট্যকৃতিৰ পৰিচয় দি তেওঁৰ নাটকৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ কৰক।

(১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

চিন্তা-চৰ্চা কৰক - ৬.১

জোনাকী যুগৰ গল্পকাৰসকলৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰি তেওঁবিলাকৰ গল্পপুথিসমূহৰ বিষয়ে প্ৰকাশৰ চনসহ উল্লেখ কৰক। তেওঁবিলাকে ৰচনা কৰা গল্পসমূহৰো এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰক।

৬.৩.৫ আনন্দচন্দ্ৰ আগৰৱালা

তেজপুৰৰ কলংপুৰ মৌজাৰ বিখ্যাত আগৰৱালা পৰিয়ালত ১৮৭৪ চনত আনন্দচন্দ্ৰ আগৰৱালাৰ জন্ম হয়। তেজপুৰত স্কুলীয়া শিক্ষা সমাপ্ত কৰি কলিকতালৈ গৈ এফ.এ. পঢ়ে। কলিকতাত অ. ভা. উ. সা. সভা আৰু *জোনাকী*ৰ কামত সৰহখিনি সময় দিয়াৰ বাবে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাধি নোলোৱাকৈয়ে ঘূৰি আহে আৰু আৰক্ষী বিভাগত সোমায় আৰু আৰক্ষী অধীক্ষক হিচাপে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে।

আনন্দচন্দ্ৰই ছাত্ৰ অৱস্থাতে দুজনমান ছাত্ৰৰ লগ লাগি *ধৰ্ম সঙ্গীত* নামেৰে গীতৰ পুথি এখন উলিয়াইছিল। তেওঁ 'শ্ৰীহৰ্ষ' নাম লৈ *জোনাকী*ত কবিতা লিখিছিল। প্ৰকাশিত একমাত্ৰ কবিতাৰ পুথি *জিলিকনি* (১৯২০)। আন দুখন শিশুপাঠ্য *কোমল পাঠ* আৰু *শিশুপাঠ* তেওঁৰ সৰ্বমুঠ প্ৰায় ডেৰকুৰি কবিতাৰ ভিতৰত একাংশ বিদেশী কবিতাৰ অনুবাদ। 'বিদেশী কবিতা'ৰ অনুবাদত মূলৰ সৌন্দৰ্য অব্যাহত ৰখাৰ ক্ষমতাই আনন্দচন্দ্ৰক অসমীয়া কাব্যত এখনি আদৰৰ আসন দিয়ে; 'জীৱন-সঙ্গীত', 'চহা আৰু পণ্ডিত', 'সুখৰ ঠাই' আদি এনে কবিতা অসমীয়া কাব্যৰ মৌলিক সম্পদৰ লেখীয়া বুলি সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই মন্তব্য দিছে। আনন্দচন্দ্ৰ আগৰৱালাৰ কবিতাত প্ৰকৃত কাব্যগুণ, মনোৰম অনুভূতি আৰু সাৱলীল প্ৰকাশভঙ্গীৰ পৰিচয় পোৱা যায়। সংখ্যাত কম হ'লেও আধুনিক কবিতাৰ পৰম্পৰা সৃষ্টিত আনন্দচন্দ্ৰৰ অৱদান অনস্বীকাৰ্য।

৬.৩.৬ মফিজুদ্দিন আহমদ হাজৰিকা

জোনাকী যুগৰ লেখকসকলৰ সমসাময়িক হ'লেও এওঁ *জোনাকী* কাকতৰ সৈতে জড়িত নাছিল। তেওঁৰ একমাত্ৰ প্ৰকাশিত কবিতাপুথি *জ্ঞানমালিনী* (১৮৯৬)। কবিতাখিনি আধ্যাত্মিক ভাবৰ। কবিতা-সমূহত তেওঁ সহজ-সৰল ঘৰুৱা ভাষা, জতুৱা ঠাঁচৰ প্ৰয়োগৰ জৰিয়তে আধ্যাত্মিক তত্ত্ব আৰু কাব্যানুভূতি প্ৰকাশ কৰা হৈছে। তেওঁৰ অন্য এখন কবিতাপুথি *তত্ত্ব পাৰিজাত*।

৬.৩.৭ সত্যনাথ বৰা

বেকনৰ আৰ্হিৰে চুটি চুটি গদ্যৰে অসমীয়া সাহিত্যলৈ বিশিষ্ট অৱদান আগবঢ়োৱা সত্যনাথ বৰাই গুৱাহাটীত জন্মগ্ৰহণ কৰে। ১৮৮১ চনত প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ ১৮৮৬ চনত কলিকতাৰ পৰা বি.এ. আৰু ১৮৮৯ চনত আইনৰ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ গুৱাহাটীত ওকালতি আৰম্ভ কৰে। কলিকতাত তেওঁ *জোনাকী*ৰ সৈতে জড়িত হৈ পৰে। তেওঁৰ ২৮টি গীতৰ সঙ্কলন *গীতাৱলী* (১৯০৮), *সাৰথি* (১৯১৫), *কেন্দ্ৰসভা* (১৯২৬) আৰু *চিন্তাকলি* (১৯৩৫) এইকেইখন গ্ৰন্থ তেওঁৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ অতুলনীয় অৱদান। সত্যনাথ বৰাৰ গদ্য, বিশেষকৈ *সাৰথি*ৰ কিছুমান শাৰী প্ৰবাদ-বাক্য স্বৰূপ হৈ পৰিছে। নিভাঁজ অসমীয়া গদ্য লিখাত সত্যনাথ বৰা সিদ্ধহস্ত।

৬.৩.৮ কনকলাল বৰুৱা

গহীন প্ৰবন্ধ লেখক কনকলাল বৰুৱাই জোনাকী যুগৰ পৰাই গম্ভীৰ চিন্তামূলক ৰচনা আগবঢ়ায়। বেজবৰুৱাৰ *শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ* গ্ৰন্থত সন্নিৱিষ্ট 'মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মমত তথা অসম সাহিত্য সভাৰ বুৰঞ্জী শাখা'ৰ সভাপতিৰ অভিভাষণত তেওঁৰ গহীন চিন্তাৰ পৰিচয় পোৱা যায়। তেওঁ কামৰূপ অনুসন্ধান সমিতিৰ সৈতে ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত আছিল। *Early History of Kamrup* নামৰ এখন সুবৃহৎ বুৰঞ্জী তেওঁ লিখি গৈছে। বুৰঞ্জীখনত প্ৰাক্-আহোম যুগৰ সবিশেষ পোৱা যায়।

৬.৩.৯ ৰঘুনাথ চৌধাৰী (১৮৭৯-১৯৬৭)

কামৰূপৰ লাওপাৰা গাঁৱত জন্মগ্ৰহণ কৰি ৰঘুনাথ চৌধাৰীয়ে গুৱাহাটীত সামান্য স্কুলীয়া শিক্ষা লাভ কৰে। নিচেই সৰুতে পিৰালিৰ পৰা পৰি তেওঁৰ ভৰি নিশকতীয়া হয়। *জোনাকী* কাকতত তেওঁৰ প্ৰথম কবিতা প্ৰকাশ পায়। 'বিহগী কবি'ৰূপে খ্যাত ৰঘুনাথ চৌধাৰী গুৱাহাটীৰ পৰা প্ৰকাশিত হোৱা *জোনাকী* (১৯০১)১ সময়ত কিছুদিন সহকাৰী সম্পাদক আছিল। তেওঁ শিশু আলোচনী *মইনা* (১৯২৩), *জয়ন্তী*

(১৯৩৬-৩৮) আৰু *সুৰভি*(১৯৪০, ৪২-৪৪)সম্পাদক আছিল।প্ৰকাশিত পুথি *সাদৰী* (১৯১০), *কেতেকী* (১৯১৮), *কাৰবালা* (১৯২৩), *দহিকতৰা* (১৯৩১) আৰু *নৱমল্লিকা* (১৯৫৮)। মৰণোত্তৰ কালত প্ৰকাশিত পুথি *পচতিয়া* (গল্প) আৰু *মনাই বৰাগী* (কবিতা)। *সাদৰী*ৰ কবিতাসমূহ জীৱনৰ আগভাগত ৰচনা কৰা। এই পুথিত সন্নিৱিষ্ট কবিতাবোৰে বন-বিহগৰ অময়া জীৱনৰ প্ৰতি কবিৰ আকৰ্ষণৰ বিষয়ে সদৰী কৰে।এইখন পুথিত সন্নিৱিষ্ট কবিতাসমূহৰ সৰহভাগতে মানুহৰ সংস্পৰ্শবিহীন প্ৰকৃতিৰ আনন্দ-উৎসৱৰ বৰ্ণনা কবিৰ শব্দ-সৌন্দৰ্য-মাধুৰ্যৰ সম্মোহিনী শক্তিৰ বাবে ৰসময় হৈ ধৰা দিছে। *নৱমল্লিকা* গদ্য-কবিতাৰ পুথি।

ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ কবিতাবোৰৰ প্ৰধান বিষয় প্ৰকৃতি-ফুল আৰু চৰাই সৰহভাগ কবিতাৰে উপজীব্য। কবিতাবোৰত প্ৰকৃতি জগতৰ আনন্দোৎসৱৰ চিত্ৰণ কৰাৰ পিছত প্ৰায়ভাগ কবিতাৰে শেষফালে নিজৰ দুখময় জীৱনৰ কাৰুণ্য প্ৰকাশ কৰিছে। প্ৰায়বোৰ কবিতাৰে অন্তিম স্তৱকত দুখৰ সুৰ এটা অনুৰণিত হোৱা দেখা যায়। চৌধাৰীৰ কবিতাৰ দুটা ধাৰা স্পষ্ট— (১) ইন্দ্ৰিয়মুখী আৰু (২) ইন্দ্ৰিয়বিমুখী। ইন্দ্ৰিয়মুখী ধাৰাটোত প্ৰকৃতিৰ সকলোতে সৌন্দৰ্যৰ স্ফুলিঙ্গ প্ৰকাশ পাইছে, প্ৰেমৰ বাংময় ৰূপ প্ৰকাশিত হৈছে। ফুল আৰু চৰাই বিষয়ক কবিতাবোৰত এই সুৰৰেই অনুৰণন ঘটিছে। ইন্দ্ৰিয়বিমুখী ধাৰাটোত সাংসাৰিক ভোগ-লালসাৰ প্ৰতি ভাৰতীয় চিত্তবৃত্তিৰ চিৰচিনাকি বৈৰাগ্য অৱলম্বনেৰে তেওঁৰ সংসাৰৰিক্ত জীৱন চৰাইৰ সুৰ আৰু বসন্ত শোভাৰে পৰিপূৰ্ণ কৰাৰ কৰুণ আকৃতি প্ৰতিভাত হৈছে। 'কেতেকী' কবিতা সম্পৰ্কে মহেশ্বৰ নেওগৰ অভিমত, "অতীত আৰু বৰ্তমানৰ সকলো কাব্যময়ে সৌন্দৰ্য কেতেকী চৰাইজনীৰ এটি মাত্ৰ সুস্থিত অভিব্যঞ্জিত হৈ উঠিছে; ভূত-ভৱিষ্যৎ ঊৰ্ধ্ব-অধঃ ছানি জীৱন-স্ৰোত খৰকৈ প্ৰৱাহিত হৈছে।"

জোনাকী যুগৰ প্ৰথম ভাগৰ কবিসকলৰ কবিতাত ৰমন্যাসৰ নৱ উচ্ছ্বাস আছিল যদিও ছন্দৰ সাৱলীলতা আৰু ভাষাৰ কাব্যসুলভ মসৃণতাই ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ কবিতাতহে পৰিপূৰ্ণ ৰূপ পালে বুলিব পৰা যায়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৫ঃ ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ কবিতা পুথিকেইখনৰ নাম উল্লেখ কৰি তেওঁৰ কবিতাৰ বিষয়ে এটি আলোচনা কৰক।

(১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৬.৩.১০ দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা

জোনাকী যুগতে কবিতা লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰা কবি দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাৰ জন্ম যোৰহাটত। ১৯০৩ চনত বি.এ. পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ ওকালতি পৰীক্ষা দি আইন-ব্যৱসায়

আৰম্ভ কৰে। পিছত আবকাৰী বিভাগৰ 'কমিছনাৰ'ৰ পদৰ পৰা অৱসৰ লয়। তেওঁৰ 'ল'ৰাকাল' নামৰ প্ৰথমটো কবিতা *জোনাকীত* প্ৰকাশ হয়। দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা কবি আৰু নাট্যকাৰ। *অঞ্জলি* (১৯১০) আৰু *নিবেদন* (১৯২০) তেওঁৰ কবিতাপুথি দুখনে কবিত্ব শক্তি আৰু দাৰ্শনিকতাৰ পৰিচয় বহন কৰে। *পাৰ্থ-পৰাজয়* (১৯১৯), *চন্দ্ৰাৱলী* (১৯১০), *বালীবধ* (১৯১২), *পদ্মাৱতী* তেওঁৰ ৰচিত নাটক। শৰ্মাৰ কবিতাত ৰাহস্যিক ভাবৰ স্ফূৰণ ঘটা দেখা যায়। দাৰ্শনিকতা থাকিলেও জাগতিক সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি কবি উদাসীন নহয়, জগতৰ সৌন্দৰ্যৰ পৰা নিজকে বঞ্চিত কৰিব বিচৰা নাই। সেয়েহে, আধ্যাত্মিক ভাবৰ সংযত জীৱনবোধ, জগতমুখী দৃষ্টি তেওঁ কবিতাৰ দুই বিশেষত্ব।

অনুবাদক হিচাপেও দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাই দক্ষতাৰ পৰিচয় দিছে। ৰৰ্ডছ্ৱৰ্থৰ লুচি কবিতাকেইটাৰ ভাববস্তুক অসমীয়া ভাষাৰ ৰং-ৰূপ, গোন্ধেৰে প্ৰাঞ্জল ভাষাৰে অসমীয়া ভাষালৈ ভাঙনি কৰিছে। তেওঁ শ্যেলীৰ কবিতাও অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰিছে। মহেশ্বৰ নেওগৰ ভাষাত— "ভাৰতীয় চিন্তাৰ পৰিচিত আত্মাৰ অবিনশ্বৰতা আদি ভাবো তেওঁৰ সৰলতা সনা কবিতাত গ্ৰথিত হৈছে, য'ত প্ৰাচ্য বা পাশ্চাত্য ৰহস্যবাদৰ মায়াজালে পাঠকৰ বুদ্ধিক আৱৰি নধৰে।"

দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাৰ *পাৰ্থ-পৰাজয়* আৰু *বালীবধ* নাটক দুখন এসময়ত অসমৰ গাঁও, নগৰ সকলোতে অভিনয় হৈছিল আৰু জনপ্ৰিয়তাও লাভ কৰিছিল। দুয়োখনৰে বিষয়বস্তু পৌৰাণিক, গৈৰিশ ছন্দত ৰচিত। *চন্দ্ৰাৱলী* আৰু *পদ্মাৱতী* দুয়োখনেই শ্বেইক্সপীয়েৰৰ নাটকৰ অনুবাদ। *চন্দ্ৰাৱলী* 'As you like it'ৰ আৰু *পদ্মাৱতী* 'Cymbeline' নাটকৰ অনুবাদ। অনূদিত নাট দুখনৰ বিষয়বস্তু শ্বেইক্সপীয়েৰৰ হ'লেও ভাৰতীয় সাঁচত গঢ় দিয়া হৈছে।

চিন্তা-চৰ্চা কৰক - ৬.২

জোনাকী যুগৰ কবিসকলৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰি তেওঁবিলাকৰ কবিতা পুথিসমূহৰ নাম আৰু প্ৰকাশৰ চন উল্লেখ কৰক।

৬.৩.১১ ৰজনীকান্ত বৰদলৈ

গুৱাহাটীত জন্মলাভ কৰা ৰজনীকান্ত বৰদলৈয়ে ১৮৮৫ চনত প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ ১৮৮৭ চনত কলিকতাৰ চিটি কলেজৰ পৰা প্ৰথম বিভাগত এফ.এ. পৰীক্ষা পাছ কৰে। তাৰ পিছত তেওঁ ১৮৮৯ চনত বি.এ. পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ প্ৰথমে ডেপুটি কমিছনাৰৰ অফিচৰ কেৰাণী আৰু পিছত এছ.ডি.চি., ই.এ.চি. পদত কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰে। ৰজনীকান্ত বৰদলৈ কলিকতাত পঢ়ি থকা অৱস্থাত অ.ভা.উ.মা. সভাৰ সদস্য হোৱাৰ লগতে *জোনাকী* কাকতৰ উদ্দেশ্য সাধনতো ব্ৰতী হৈছিল। আজীৱন উপন্যাস

ৰচনাত ব্ৰতী হৈ ৰজনীকান্ত বৰদলৈয়ে অসমীয়া উপন্যাস আৰু বুৰঞ্জীমূলক উপন্যাসক প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। তেওঁৰ উপন্যাসৰাজি— *মিৰিজীয়ৰী* (১৮৯৫), *মনোমতী* (১৯০০), *দন্দুৰা দ্ৰোহ* (১৯০৯), *ৰাধা-ৰুক্মিণীৰ ৰণ* (১৯২৫), *ৰঙ্গিলী* (১৯২৫), *নিৰ্মল ভকত* (১৯২৬), *ৰহদৈ লিগিৰী* (১৯৩০), *তাম্ৰেশ্বৰীৰ মন্দিৰ* (১৯৩৬), *খাম্বা আৰু থোইবী* (১৯৩০-৩১), ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ এই উপন্যাসলানিৰ লগে লগেই অসমীয়া সাহিত্যৰ এক শাখা হিচাপে উপন্যাসেও এক বিশিষ্ট স্থান অধিকাৰ কৰি সুস্পষ্ট হৈ পৰিল। বৃত্তিগত চৰকাৰী কামৰ মাজতে উপন্যাস ৰচনাৰ বাবে পুথি-পাঁজি, নথি-পত্ৰৰ উপৰি ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নো কৰিছিল।

ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ *মিৰিজীয়ৰী* তেওঁৰ প্ৰথম উপন্যাস। কেইবাটাও কথাত তেওঁৰ প্ৰথম উপন্যাসখন গুৰুত্বপূৰ্ণ ঃ

১) *মিৰিজীয়ৰী* উপন্যাসখন জনজাতীয় সমাজৰ পটভূমিত ৰচিত প্ৰথম অসমীয়া উপন্যাস।

২) ই সাধাৰণ, হোজা, গাঁৱলীয়া কৃষিজীৱী গ্ৰাম্য চৰিত্ৰক লৈ ৰচিত প্ৰথম অসমীয়া উপন্যাস।

৩) সম্পূৰ্ণৰূপে সমসাময়িক সমাজআশ্ৰিত নিভাঁজ সামাজিক উপন্যাস।

তেতিয়াৰ অসমত মিৰি নামে অভিহিত মিচিং সমাজৰ প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা এযোৰৰ কৰুণ প্ৰেম কাহিনী *মিৰিজীয়ৰী* উপন্যাসত চিত্ৰিত হৈছে। সমাজ আৰু মাক-দেউতাক আৰু প্ৰতিদ্বন্দ্বী প্ৰণয়ীৰ বাধালৈ আওকাণ কৰি মিৰি ডেকা-গাভৰু জঙ্কি আৰু পানেইৰ প্ৰেমে মৃত্যুৰ মাজেৰে সফলতা লাভ কৰাৰ কৰুণ কাহিনী উপন্যাসখনত বৰ্ণিত হৈছে। এই কৰুণ প্ৰেম কাহিনীটোৰ লগতে পৰম্পৰাগত মিচিং সমাজৰ ৰীতি-নীতি, আদৰ্শৰ প্ৰকাশ ঘটোৱাৰ লগতে তেনে পৰম্পৰাগত সমাজ একোখনতো মানুহৰ ব্যক্তিবাদী ভাব চিত্ৰিত কৰিছে। সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ ভাষাত *মিৰিজীয়ৰী* সোৱণশিৰীৰ বালিৰ পৰা বুটলি অনা এচপৰা 'কেঁচা সোণ'। বৰদলৈৰ প্ৰথমখন ঐতিহাসিক উপন্যাস *মনোমতী*। মানৰ শেষৰবাৰৰ অসম আক্ৰমণৰ সময়ছোৱা এই উপন্যাসৰ পটভূমি। গোৱিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাই *অসমীয়া উপন্যাসৰ ইতিহাসত* উল্লেখ কৰিছে— "এই উপন্যাসৰ প্লট-নিৰ্মাণ, চৰিত্ৰ-সৃষ্টি, ইয়াৰ কাহিনীৰ চণ্ডী বৰুৱা-হলকান্ত বৰুৱাৰ পাৰিবাৰিক কলহ, ইয়াৰ কাহিনীত ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতিয়ে পাৰিবাৰিক ক্ষেত্ৰত সৃষ্টি কৰা কৰুণ ৰস আৰু ইয়াৰ কাহিনীৰ সামৰণিৰ অসৎ আচৰণৰ হলকান্ত বৰুৱাৰ আত্মশুদ্ধি আৰু তাৰ মাজেদি অহা সামাজিক শান্তিয়ে ইয়াক এক উপভোগ্য উপন্যাসৰ শাৰীলৈ তুলিছে।" *মনোমতী* উপন্যাসত শ্বেইক্সপীয়েৰৰ *ৰোমিঅ' এণ্ড জুলিয়েট* উপন্যাসৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হয়।

দন্দুৰা দ্ৰোহ উপন্যাসত নামনি অসমৰ প্ৰজাসাধাৰণৰ উজনি অসমৰ শাসকৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ আৰু অসন্তুষ্টিৰ চিত্ৰণ কৰা হৈছে। এনে চিত্ৰণৰ জৰিয়তে উজনি-নামনিৰ ঐক্য-সংহতিৰে সবল অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়া দেখুওৱা হৈছে।

টেনিছনৰ 'এনক আর্ডেন' কবিতাৰ ভাববস্তু বৰদলৈৰ *নির্মল* ভকত উপন্যাসৰ মূল উপজীব্য।মানৰ দ্বিতীয় আক্রমণৰ বুৰঞ্জীভিত্তিক কাহিনী আৰু অসমৰ ধর্মীয় তথা সমাজ-জীৱনক কেন্দ্র কৰি *নির্মল* ভকতৰ কথাবস্তু আগবাঢ়িছে। *ৰঙ্গিলী* উপন্যাসৰ পটভূমি মানৰ প্রথম আক্রমণৰ সময়। উপন্যাসখনত তিনিটা প্রেম-কাহিনী সমান্তৰালভাৱে আগুৱাইছে। *ৰহদৈ-লিগিৰী* উপন্যাসত ল'ৰালি কালৰ নির্দোষ মৰম-চেনেহ প্রণয়লৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। এই উপন্যাসত কাল্পনিক চৰিত্রৰ সমানে বুৰঞ্জীৰ চৰিত্রও সক্রিয় হৈ পৰিছে।

শদিয়াৰ কেঁচাইখাইতী গোসাঁনীৰ মন্দিৰক কেন্দ্র কৰি ধর্মৰ নামত চলা নৰবলি প্রথাৰ বিপৰীতে বৈষ্ণৱ ধর্মৰ প্রেম আৰু অহিংসাৰ বাণী প্রকাশিত হৈছে *তাম্রেশ্বৰী মন্দিৰ* উপন্যাসত। *দন্দুৱা দ্রোহ* উপন্যাসত হৰদত্ত-বীৰদত্তৰ বীৰত্বৰ লগতে হৰদত্তৰ জীয়ৰী পদ্মকুমাৰীৰ বেদনাবিধুৰ কাহিনীৰ চিত্রণ কৰা হৈছে।

ৰজনীকান্ত বৰদলৈক 'উপন্যাস-সম্রাট' আখ্যাৰে বিভূষিত কৰা হয়। স্কটৰ আদর্শত উপন্যাস ৰচনা কৰাৰ বাবে তেওঁক 'অসমীয়া স্কট' বুলিও কোৱা হয়।অসমীয়া সমাজৰ পংগু আৰু স্থিতিশীল অৱস্থাত উপন্যাস ৰচনা কৰা ৰজনীকান্ত বৰদলৈয়ে উপন্যাসৰ পটভূমি হিচাপে ইতিহাসলৈ চকু দিয়াৰ কাৰণবোৰ এনে ধৰণৰ—

১) বৈচিত্র্যপূর্ণ ঘটনাৰ সমাৱেশ
২) অতীত অসমৰ শৌর্য-বীর্যৰ আদর্শৰ ৰূপায়ণ কৰা
৩) অসমীয়া জাতিয়ে স্বাধীনতা হেৰুৱাই পেলোৱাৰ কাৰণ দাঙি ধৰা
৪) ইংৰাজ ৰাজত্ব পূর্বৰ অসমীয়া সমাজখনৰ ৰীতি-নীতি, ধর্ম-সংস্কাৰ, বিশ্বাস আদিৰ চিত্রণ কৰা।
৫) ঐতিহাসিক ধুমুহাৰ অন্তৰালত প্রবাহিত হৈ থকা জীৱনৰ চিৰন্তন আৰু আদিম প্রবৃত্তিবোৰৰ ক্রিয়া-প্রতিক্রিয়া বর্ণনা কৰা।

ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ উপন্যাসসমূহৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য হিচাপে এইখিনি কথা আঙুলিয়াব পাৰি—

১) তেওঁৰ আটাইকেইখন উপন্যাসতেই নাৰী চৰিত্রই প্রাধান্য লাভ কৰিছে।
২) উপন্যাসবোৰৰ কাহিনীৰ মূল সূত্র হৈছে প্রেম।যুৱক-যুৱতীৰ দৈহিক প্রেমক মিলনৰ সুখাবহ পৰিণতি দিব নোৱাৰা পৰিস্থিতিত ঔপন্যাসিকে প্রেমক আধ্যাত্মিক স্তৰলৈ উত্তৰণ ঘটাইছে।
৩) উপন্যাসকেইখনত সমান্তৰাল প্রেম-কাহিনীৰ বিন্যাস ঘটোৱা পৰিলক্ষিত হয়।
৪) ঐতিহাসিক উপন্যাসবোৰত ইতিহাসে উপ-কাহিনীত বাধাৰ সৃষ্টি কৰা নাই।
৫) উপন্যাসসমূহত মাজে মাজে নাটকীয় পৰিস্থিতি সৃষ্টি কৰাত ঔপন্যাসিকে সফলতা প্রদর্শন কৰিছে।

৬) উপন্যাসৰ ঘটনাৰ বিকাশত স্থিৰ গতি পৰিলক্ষিত হ'লেও আভ্যন্তৰীণ সংঘর্ষই সদায়েই প্ৰকাশ লাভ কৰা দেখা নাযায়।

৭) তেওঁৰ উপন্যাসৰ চৰিত্ৰসমূহ ঋজু গতিৰ।

৮) স্বদেশ-প্ৰেম ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ উপন্যাসৰ এটি প্ৰধান প্ৰেৰণা।

৯) তেওঁৰ উপন্যাসৰাজিত এটি ধৰ্মীয় অন্তঃস্ৰোত পৰিলক্ষিত হয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৬ ঃ ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ উপন্যাসৰ বিষয়ে এটি আলোচনামূলক প্ৰবন্ধ যুগুত কৰক। তেওঁৰ উপন্যাসৰ সাধাৰণ লক্ষ্যণসমূহ উল্লেখ কৰিব। (১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৬.৩.১২ হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱা

যোৰহাটত জন্মগ্ৰহণ কৰা হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাই আৰ্থিক অৱস্থাৰ বাবে দশম শ্ৰেণীতে পঢ়া এৰি চাহবাগিচাৰ চাকৰিত সোমায়। স্কুলীয়া ছাত্ৰাৱস্থাতে *তলসৰা ফুলৰ আঁজলি* আৰু *অসম কুসুম* নামৰ দুখন কবিতা পুথি যুগুত কৰি উলিয়াইছিল যদিও প্ৰকাশ হৈ নোলাল। ১৯০২ চনত *ঢোপাকলি* নামৰ কবিতা পুথিৰ প্ৰথম খণ্ড প্ৰকাশ হয়। ১৯১০ চনত *কমতাপুৰ ধ্বংস* আৰু *বিৰহিনীৰ বিলাপ* নামৰ কবিতাপুথি দুখন প্ৰকাশ হোৱাৰ পিছৰে পৰা তেওঁ সাহিত্য জগতত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰে। ১৯১৩ চনত প্ৰকাশ হয় *তিৰোতাৰ আত্মদান কাব্য*। *আভাস* (১৯১৪), *যুদ্ধক্ষেত্ৰত আহোম ৰমণী* (১৯১৪), *ডেচডিমোনা, অঙ্গিলা* (দুয়োখন ১৯১৭ চনত প্ৰকাশ হয়), *মালচ* (১৯১৮), *চকুলো* (১৯২২), তেওঁৰ অন্যান্য কবিতা পুথি। জীৱনৰ ভাটী বয়সত তেওঁ *আহোমৰ দিন* নামৰ বুৰঞ্জী ৰচনা কৰে।

আৰ্থিক অভাৱ-অনাটন, পত্নী বিয়োগ, তাৰ পিছতে ভ্ৰাতৃ, ভগ্নী আৰু দুজন পুত্ৰৰ বিয়োগ— এটাৰ পিছত আনটো মৃত্যু শোকে কবিৰ মনক কাৰুণ্যময় কৰি তুলিছিল আৰু সেই শোকৰ প্ৰশমনৰ উপায় হিচাপে কাব্য-চৰ্চাত নিজকে নিয়োগ কৰিছিল।

কমতাপুৰ ধ্বংস বৰ্ণনাত্মক কাব্য। ৰমাকান্ত চৌধুৰী আৰু ভোলানাথ দাসৰ পিছত হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ এইখন পুথি আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ তৃতীয়খন কথা-কাব্য (Narrative Poem)। আধুনিক ভাষাক তেৱেঁই পোন প্ৰথম মহাকাব্যিক গাম্ভীৰ্যৰ প্ৰকাশ প্ৰদান কৰে। বাধাহীন ছন্দৰ প্ৰৱাহ আৰু মনোময় ধ্বনিবিন্যাসে *কমতাপুৰ ধ্বংস* কাব্যখন অতুলনীয় কৰি তুলিছে। কাব্যখন পোন্ধৰটা সৰ্গত বিভক্ত। নীলাম্বৰৰ কমতাপুৰ ৰাজ্যৰ ধ্বংসৰ বৰ্ণনা কৰাৰ মাজতে নাটকীয় পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰাত কবিয়ে নৈপুণ্য প্ৰদৰ্শন কৰিছে। *বিৰহিনী বিলাপ* কাব্যত প্ৰোষিতভৰ্তৃকা ৰমণীৰ কৰুণ বিলাপৰ বৰ্ণনা

পোৱা যায়। সংস্কৃত সাহিত্যৰ *অন্যাপদেশ* কাব্যৰ প্ৰকাশভঙ্গীৰ সৈতে কাব্যখনৰ প্ৰকাশ ৰীতিৰ তুলনা কৰিব পৰা যায়। কাব্যখনত মাইকেল মধুসূদন দত্তৰ *ব্ৰজাঙ্গনা* কাব্যৰ আৰ্হি দেখা পোৱা যায়। *তিৰোতাৰ আত্মদান* কাব্যখনৰ মূল উপজীব্য জয়মতী কুঁৱৰীৰ আত্মবলিদানৰ কৰুণ কাহিনী। কাব্যখনৰ ছন্দ সকলো ঠাইতে সাৱলীল নহ'লেও গীতিধৰ্মী আভাস এটাও পোৱা যায়। *যুদ্ধক্ষেত্ৰত আহোম ৰমণী* দীঘলীয়া বৰ্ণনাত্মক কথা-কাব্য। নিখুঁত অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দৰ বৈশিষ্ট্যৰে পুথিখনি মনোৰম। আহোম ৰমণী মূলাগাভৰুৱে তেওঁৰ স্বামী ফ্ৰাচেংমুং বৰগোহাঞিক অন্যায়ভাৱে কৰা হত্যাৰ প্ৰতিশোধ লোৱাৰ উদ্দেশ্যে মোগলৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ কৰি মোগলৰ পালি সেনাপতি দুজনক বধ কৰি যুদ্ধক্ষেত্ৰত প্ৰাণ ত্যাগ কৰাৰ সজীৱ বৰ্ণনা কাব্যখনত পোৱা যায়। কাব্যখনৰ কাহিনীৰ উত্থান-পতন অত্যন্ত আকৰ্ষণীয়।

ডেচডিমোনা কাব্যৰ বিষয়বস্তু শ্বেইক্সপীয়েৰৰ *অ'থেল* নাটকৰ পৰা চয়ন কৰা হৈছে। *অঙ্গিলাৰ* বিষয়বস্তু গোল্ডস্মিথৰ *ভাইকাৰ অৱ ৱেকফিল্ড* নামৰ গ্ৰন্থৰ পৰা লোৱা হৈছে। দুয়োখনৰ প্ৰণয় কাহিনী দুটা ভাৰতীয় পৰিৱেশত ৰচনা কৰা হৈছে।

হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ *মালচ* প্ৰথম অসমীয়া চনেটৰ পুথি। পুথিখনত ১২৮টা চতুৰ্দশপদী কবিতা অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে, অৱশ্যে পুথিখনৰ কিছু কবিতা *ঢোপাকলিত* সন্নিৱিষ্ট হৈছিল। পুথিখনৰ কবিতাবোৰত ভাবৰ ঘনত্ব, সুৰৰ ঐক্য আৰু অনুভূতিৰ সংযমৰ পৰিচয় পোৱা যায়। কবিৰ চৈধ্য বছৰীয়া পুত্ৰ বিপিনৰ মৃত্যু শোকত *চকুলো* ৰচনা কৰে। *মালচ* আৰু *চকুলো* সম্পৰ্কে সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ মন্তব্য, "*মালচ*ৰ কবিতাবোৰ যেনেকৈ জীৱনৰ বিচিত্ৰ উপলব্ধি, সংবেদন আৰু সৌন্দৰ্যানুভূতিৰ সংযত-গম্ভীৰ প্ৰকাশ, তেনেকৈ *চকুলো*ৰ ছনেটখিনি শোকাতুৰ হৃদয়ক চেপি ৰখা বেদনাৰ বিগলিত অশ্ৰু। কবিৰ দুখবোধ আছে, কিন্তু নিৰাশাবাদী নহয়।"

মুঠতে, কৰুণ ৰস আৰু জাতীয় ভাব-সমৃদ্ধ বৰ্ণনামূলক কাব্য আৰু ৰসঘন চনেট ৰচনা, নিটোল, শুদ্ধ অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দৰ নিৰ্মাতাৰূপে হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ নাম অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যত অম্লান হৈ ৰ'ব।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৭ ঃ হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ কাব্যকৃতিৰ পৰিচয় দি তেওঁৰ চনেট কবিতাৰ বিষয়ে এটি আলোচনা যুগুত কৰক।

(১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

যথাৰ্থতে *জোনাকী* আলোচনী আৰু তাৰ লগত প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে জড়িত কবি-সাহিত্যিকসকলৰ যত্ন আৰু অৱিহণাৰ জোৰতে এই আলোচনীখনে পাশ্চাত্যৰ পৰা বৈ অহা নবতাহজাকক আদৰি লৈ ন আলহীক অসমীয়া সাজ পিন্ধাই যি উদ্দীপনাময়

সাহিত্য আন্দোলনৰ আৰম্ভণি ঘটালে সিয়ে অসমীয়া জাতীয় সত্তাটোকো জাগ্রত কৰিছিল। এই চমু আলোচনাটিত সন্নিৱিষ্ট হোৱা কবি-সাহিত্যিকসকলৰ বাহিৰেও অন্য কেইবাগৰাকী কবি-সাহিত্যিকে *জোনাকীৰ* পোহৰ অধিক উজ্জ্বল কৰিছিল।

৬.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- এই অধ্যায়টিৰ অধ্যয়নে আমাক *জোনাকী* আলোচনীখনৰ তৎপৰতা আৰু আশাসুধীয়া চেষ্টাৰ ফলত নতুনকৈ গা কৰি উঠা সাহিত্য আন্দোলনটোৰ লগত পৰিচয় কৰাই দিলে। পাশ্চাত্যৰ ভাব-আদর্শৰ অনুৰণন ঘটা এই আলোচনীখনে যথার্থতে অসমীয়া সাহিত্যলৈ আধুনিক বা-বতাহ কঢ়িয়াই আনিছিল।
- লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, চন্দ্র কুমাৰ আগৰৱালা আৰু হেমচন্দ্র গোস্বামীক পুৰোধা ব্যক্তি হিচাপে ধৰি এই সময়ছোৱাৰ এখন মনোৰম প্রাথমিক দস্তাবেজ নির্মাণ কৰি উলিয়াইছিল। অধ্যায়টোত তেওঁলোকৰ কৃতিসমূহৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে।
- ব্যঙ্গ ৰচনা আৰু প্রহসনৰ যোগেদি বেজবৰুৱাই জাতীয় জীৱনৰ দুর্বলতা আৰু কেৰোণবোৰ উদঙাই দেখুৱাইছিল যদিও জাতিক উদ্বুদ্ধ কৰিবলৈ আৰু অনুপ্রেৰণা যোগাবলৈ লঘু হাস্যৰস উপযোগী নহয় কাৰণে মহিমামণ্ডিত, গৌৰৱময়, ঘটনাবহুল ঐতিহাসিক কাহিনীৰ অৱলম্বনত ঐতিহাসিক নাটক লিখাত মনোনিৱেশ কৰিছিল।
- *জোনাকীৰ* পাতত আত্মপ্রকাশ কৰা চন্দ্র কুমাৰ আগৰৱালাৰ কবিতাই অসমীয়া কবিতাক পুৰঠ কৰি তুলিছিল। গভীৰ সৌন্দর্যবোধ, মানৱীয়তাবোধ আৰু অন্তর্মুখী বৈশিষ্ট্যই অসমীয়া কবিতাক এটা বিশেষ মাত্রা প্রদান কৰিছিল।
- পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই তেওঁৰ বুৰঞ্জীমূলক নাটক *জয়মতীত* অমিত্রাক্ষৰ ছন্দৰ প্রয়োগ কৰি পোন প্রথমবাৰৰ বাবেঅসমীয়া নাটকত অমিত্রাক্ষৰ ছন্দৰ প্রয়োগ নিদর্শন দেখুৱালে। তেওঁৰ নাটকৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্যৰ ভিতৰত জৰিয়তে শৃঙ্গাৰ ৰসৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ সখী আৰু সঙ্গী চৰিত্রৰ অৱতাৰণা ইত্যাদি।
- ভাঙনি কোঁৱৰ ৰূপে প্রখ্যাত আনন্দ চন্দ্র আগৰৱালাৰ বিদেশী কবিতাৰ অনুবাদত মূলৰ সৌন্দর্য অব্যাহত ৰখাৰ ক্ষমতাই তেওঁক অসমীয়া কাব্যৰ ইতিহাসত এখন নিগাজী আসন প্রদান কৰিলে। তেওঁৰ অনূদিত কবিতা ‘জীৱন-সঙ্গীত’, ‘চহা আৰু পণ্ডিত’, ‘সুখৰ ঠাই’ আদি অসমীয়া কাব্য কাননৰ মৌলিক সম্পদৰ লেখীয়া।

৬.৫ অধিক জানিবলৈ

অসমীয়া গ্ৰন্থ ঃ

১) গোস্বামী, যতীন্দ্ৰ নাথ (১৯৯৪) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ চমু বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী ঃ মণি-মাণিক প্ৰকাশ।

২) গগৈ, লীলা (সম্পা.) (১৯৯৪) ঃ *আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰিচয়*; ডিব্ৰুগড় ঃ ষ্টুডেণ্টছ এম্প'ৰিয়াম।

৩) ঠাকুৰ, নগেন (২০১২) ঃ *এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস*; গুৱাহাটী ঃ জ্যোতি প্ৰকাশন।

৪) তালুকদাৰ, নন্দ (২০০৬) ঃ *কবি আৰু কবিতা*; গুৱাহাটী ঃ বনলতা।

৫) নেওগ, মহেশ্বৰ (১৯৫২)ঃ *নতুন পোহৰত অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী ঃ শুৱনি প্ৰকাশ।

৬) নেওগ, মহেশ্বৰ (২০১০) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা*; গুৱাহাটী ঃ চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

৭) বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.) (২০০২) ঃ *বিংশ শতিকাৰ অসমীয়া সাহিত্য*; যোৰহাট ঃ অসম সাহিত্য সভা।

৮) বৰদলৈ, নিৰ্মলপ্ৰভা (১৯৮১) ঃ *কবিতাৰ কথা*; গুৱাহাটী ঃ দত্ত বৰুৱা এণ্ড কোম্পানী।

৯) বৰমুদৈ, আনন্দ (১৯৯৫) ঃ *সমাজ, সাহিত্য, সমালোচনা*; কলিকতা।

১০) বৰা, মহেন্দ্ৰ (১৯৭৬) ঃ *ৰমন্যাসবাদ*; গুৱাহাটী ঃ বাণী প্ৰকাশ।

১১) বৰুৱা, প্ৰহ্লাদ কুমাৰ (২০১২) ঃ *অসমীয়া চুটিগল্পৰ অধ্যয়ন*; গুৱাহাটী ঃ বনলতা।

১২) বৰ্মন, শিৱনাথ (সম্পা.) (১৯৯৭) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী*, (দ্বিতীয় খণ্ড); গুৱাহাটী ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি কেন্দ্ৰ।

১৩) ভট্টাচাৰ্য, হৰিচন্দ্ৰ (২০১১) ঃ *অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ জিলিঙনি*; গুৱাহাটী ঃ লয়ার্ছ বুক ষ্ট'ল।

১৪) ভৰালী, শৈলেন (১৯৯৬) ঃ *অসমীয়া ঐতিহাসিক উপন্যাস*; গুৱাহাটী ঃ চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

১৫) ভৰালী, শৈলেন (২০০৪) ঃ *নাটক আৰু অসমীয়া নাটক*; গুৱাহাটী ঃ বাণী প্ৰকাশ।

১৬) শইকীয়া, নগেন (সম্পা.) (১৯৭৭) ঃ *আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ অভিলেখ*; যোৰহাট ঃ অসম সাহিত্য সভা।

১৭) শৰ্মা, গোৱিন্দ প্ৰসাদ (১৯৯৫) ঃ *উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস*; গুৱাহাটী ঃ ষ্টুডেণ্টছ ষ্টোৰ।

১৮) শৰ্মা, গোৱিন্দ প্ৰসাদ (২০১৪) ঃ *অসমীয়া উপন্যাসৰ ইতিহাস*; গুৱাহাটী ঃ জ্যোতি প্ৰকাশন।

১৯) শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (১৯৯১) ঃ *অসমীয়া নাট্য সাহিত্য*; গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্ৰকাশ।

২০) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (১৯৯৭) ঃ *অসমীয়া উপন্যাসৰ ভূমিকা*; গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

২১) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৪) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত*; গুৱাহাটী।

২২) শর্মা, হেমন্তকুমাৰ (২০০৭) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যত দৃষ্টিপাত*; গুৱাহাটী ঃ বীণা লাইব্রেৰী।

ইংৰাজী গ্রন্থ ঃ

1) Baruah, Birinchi Kumar (1978) : *History of Assamese Literature*; New Delhi: Sahitya Academi.

2) Baruah, Hem (1965) : *Assamese Literature*; New Delhi: NBT.

3) Bhuyan, Surya Kumar (1956) : *Studies in the Literature of Assam*; Guwahati: Lawyers Books Stall.

৬.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ প্রহসন... ...ঐতিহাসিক নাটক... ...প্রহসনবোৰৰ বৈশিষ্ট্য আৰু ঐতিহাসিক নাটকবোৰৰ বৈশিষ্ট্য সম্পর্কে আলোচনা কৰিব লাগিব।

২নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ চন্দ্রকুমাৰ আগৰৱালাৰ 'বনকুঁৱৰী' কবিতাটো প্রথম বছৰ প্রথম সংখ্যা *জোনাকীত* প্রকাশ হৈছিল আৰু ইয়েই অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যলৈ ৰমন্যাসিক কবিতাৰ শুভাৰম্ভ ঘটালে... ...চন্দ্রকুমাৰ আগৰৱালাৰ কবিতাপুথিসমূহৰ নাম উল্লেখ কৰি তেওঁৰ কবিতাৰ বৈশিষ্ট্য সম্পর্কে আলোচনা কৰিব লাগিব।

৩নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ হেমচন্দ্র গোস্বামীৰ কবিতা আৰু প্রবন্ধৰাজিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব লাগিব।

৪নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ ধেমেলীয়া আৰু ঐতিহাসিক নাটককেইখনৰ নাম উল্লেখ কৰি তেওঁৰ দুয়োবিধ নাটকৰ আলোচনা কৰাৰ পিছত তেওঁৰ নাটকৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰিব লাগিব।

৫নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ কবিতাপুথিকেইখনৰ নাম উল্লেখ কৰিব... ...চৌধাৰীৰ কবিতাৰ ইন্দ্রিয়মুখী আৰু ইন্দ্রিয়বিমুখী —এই দুটা ধাৰাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব লাগিব... ...প্রতিখন কবিতাপুথিৰে সাধাৰণ আলোচনা আগবঢ়াব লাগিব।

৬নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ উপন্যাসসমূহৰ নাম উল্লেখ কৰি প্রতিখন উপন্যাসৰ চমু আলোচনা কৰিব লাগিব... ...শেষত তেওঁৰ উপন্যাসকেইখনৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য সম্পর্কে উল্লেখ কৰিব লাগিব।

৭নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ কাব্যপুথিসমূহৰ নাম উল্লেখ কৰি কবিতাপুথিসমূহৰ আলোচনা আগবঢ়াব লাগিব।

৬.৭ আৰ্হি প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ চমুটোকা লিখক—

ক) লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ নাটক

খ) চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা

গ) ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ উপন্যাস

ঘ) হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ চনেট কবিতা

ঙ) সত্যনাথ বৰা

প্ৰশ্ন ২ ঃ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ কবিতা সম্পৰ্কে এটি নাতিদীৰ্ঘ প্ৰবন্ধ যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৩ ঃ বেজবৰুৱাৰ প্ৰহসনকেইখনৰ নাম উল্লেখ কৰি সেইবোৰৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৪ ঃ বেজবৰুৱাৰ ঐতিহাসিক নাটককেইখনৰ নাম উল্লেখ কৰি সেইবোৰৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৫ ঃ *জোনাকী*ৰ পাতত আত্মপ্ৰকাশ কৰিয়েই চন্দ্ৰকুমাৰৰ কবিতাই দৰাচলতে অসমীয়া কবিতাক পূৰঠ কৰি তুলিলে— এই উক্তিৰ আধাৰত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ কবিতাৰ বৈশিষ্ট্য সম্পৰ্কে এটি চমু আলোচনা যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৬ ঃ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ নাটকৰ বিষয়বস্তু সম্পৰ্কে আলোচনা কৰি অসমীয়া নাট্যসাহিত্যত তেওঁৰ স্থান নিৰূপণ কৰক।

প্ৰশ্ন ৭ ঃ ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ কাব্যকৃতি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৮ ঃ ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু সম্পৰ্কে আলোচনা কৰি অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত তেওঁৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰক।

প্ৰশ্ন ৯ ঃ হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ কাব্যৰ বৈশিষ্ট্য সম্পৰ্কে এটি নাতিদীৰ্ঘ প্ৰবন্ধ যুগুত কৰক।

*** ***** ***